

**WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W ŁODZI**



**Ocena stanu sanitarnego
województwa łódzkiego
w 2020 roku**

MARZEC 2021

PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Województwo łódzkie, leżące w geometrycznym centrum Polski, miało i nadal ma ogromne znaczenie dla jego rozwoju gospodarczego. Przez dwa stulecia województwo słynęło z produkcji włókienniczej i odzieżowej. Przemiany gospodarcze ostatnich lat zmieniły profil gospodarczy regionu. Obecnie najbardziej rozwiniętymi gałęziami są: przemysł lekki włókienniczy i odzieżowy, elektroniczny, elektromaszynowy i chemiczny.

Zajmując obszar **18219 km²** (**5,8%** powierzchni kraju) plasuje się na **9** miejscu co do wielkości wśród województw w kraju. Województwo łódzkie zamieszkuje ok. **2448713** mieszkańców.

Pod względem administracyjnym województwo dzieli się na **24** powiaty, w tym:

- **3** grodzkie: Łódź, Piotrków Trybunalski, Skierniewice;
- **21** ziemskich: bełchatowski, brzeziński, kutnowski, łaski, łączycki, łowicki, łódzko-wschodni, opoczyński, pabianicki, pajęczański, piotrkowski, poddębicki, radomszczański, rawski, sieradzki, skierniewicki, tomaszowski, wieluński, wieruszowski, zduńsko-wolski, zgierski;
- **177** gmin, w tym **18** miejskich, **133** wiejskich i **26** miejsko-wiejskich;
- **44** miasta, **5005** miejscowości wiejskich i **3496** sołectwa.

Państwowa Inspekcja Sanitarna od 01.01.2010 roku funkcjonuje w strukturze rządowej administracji zespolonej. Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny jest organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu Postępowania Administracyjnego w stosunku do **21** państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego, a jednocześnie organem pierwszej instancji dla **1040** obiektów zlokalizowanych na terenie naszego województwa.

Wśród **21** powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych działających na terenie województwa **6** stacji dysponuje bazą laboratoryjną, natomiast **15** jest wyłącznie stacjami nadzorowymi.

Od 2003 r. funkcjonuje zintegrowana merytorycznie baza laboratoryjna Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego, w skład której wchodzi laboratoria Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi oraz Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych w Piotrkowie Trybunalskim, Skierniewicach, Łodzi, Sieradzu, Wieluniu, Zduńskiej Woli. Laboratoria zapewniają badania i pomiary dla wszystkich jednostek organizacyjnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego.

**BADANIA WYKONYWANE W ZINTEGROWANYCH MERYTORYCZNIE LABORATORIACH PAŃSTWOWEJ
INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO:**

WSSE w Łodzi

Badania żywności
Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
Badania produktów kosmetycznych
Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania papierosów
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska
Badania radiologiczne

PSSE w Łodzi

Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania środowiska pracy
Badania epidemiologiczne
Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Skierniewicach

Badania żywności
Badania produktów kosmetycznych
Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Zduńskiej Woli

Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska



PSSE w Sieradzu

Badania epidemiologiczne

PSSE w Wieluniu

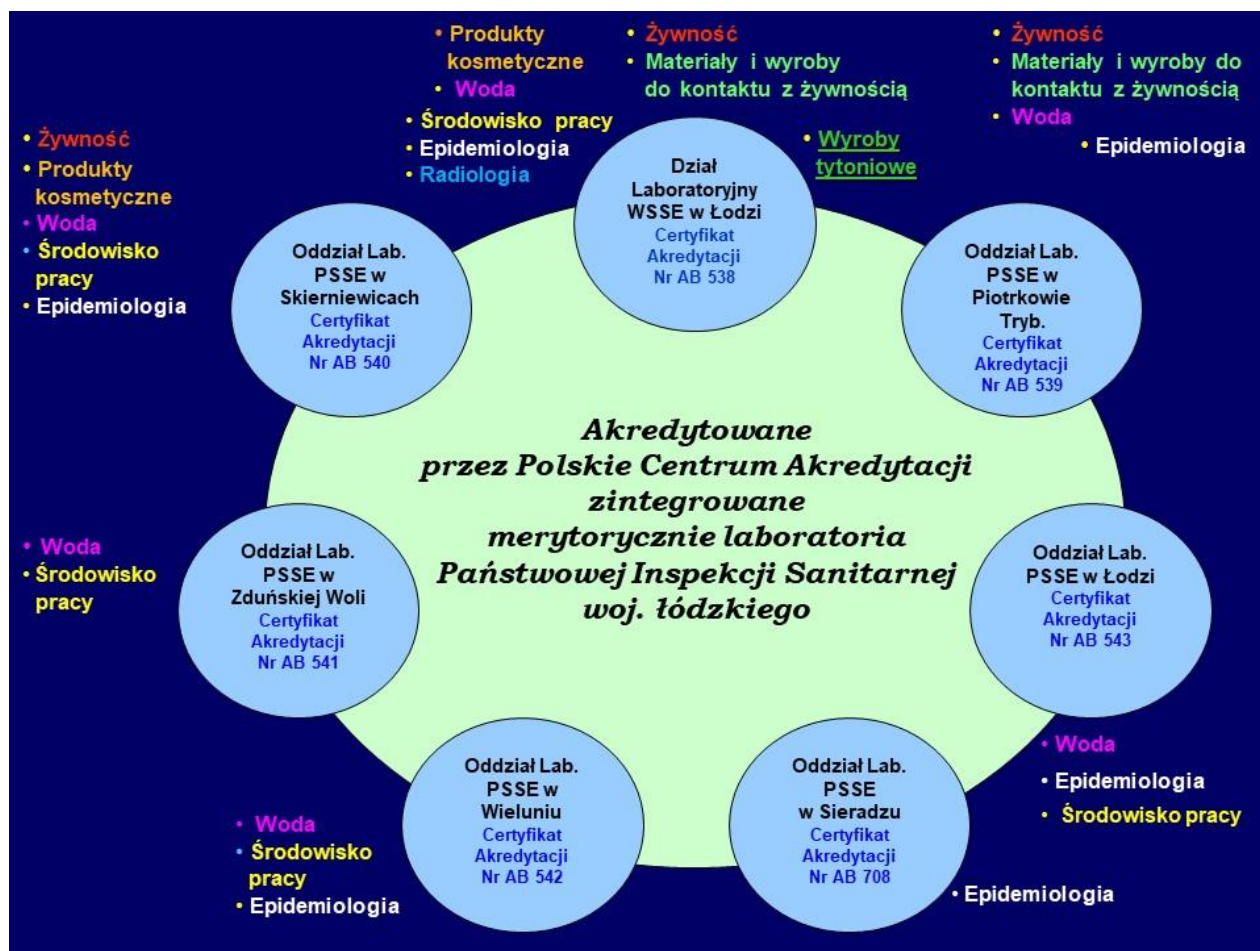
Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Piotrkowie Trybunalskim

Badania żywności
Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne

Kompetencje laboratoriów potwierdzają Certyfikaty Akredytacji wydane przez Polskie Centrum Akredytacji, które posiadają wszystkie laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego.

**AKREDYTACJA W ZINTEGROWANEJ MERYTORYCZNIE BAZIE LABORATORYJNEJ PAŃSTWOWEJ
INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO:**



Laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi, jako jedyne w kraju urzędowe laboratorium kontrolne w strukturze Państwowej Inspekcji Sanitarnej, powołane rozporządzeniem Ministra Zdrowia, wykonuje badania wyrobów tytoniowych w kierunku zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia w dymie papierosowym, tj.: nikotyny, substancji smolistych oraz tlenu węgla.

W Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi funkcjonuje również laboratorium badania żywności, które działając w ramach agregacji/specjalizacji badań, jako jedno z pięciu w strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wykonuje, dla potrzeb całego kraju w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, badania pozostałości pestycydów w żywności pochodzenia roślinnego.

Wdrożony w Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego system zarządzania w działalności laboratoryjnej, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 poddawany jest co roku ocenie przez Polskie Centrum Akredytacji, w celu potwierdzenia kompetencji do wykonywania badań i pomiarów.

Funkcjonujący system zarządzania w działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17020:2012, jest weryfikowany podczas procesu auditów wewnętrznych. Zapewnia on jednolity sposób prowadzenia działań kontrolnych w województwie łódzkim.

Doskonalenie funkcjonujących systemów zarządzania, stanowi gwarancję uzyskiwania wiarygodnych i użytecznych wyników badań i ocen zgodności prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną.

Wymagają one od pracowników ciągłego podnoszenia kwalifikacji, co przedkłada się w konsekwencji na wyższą jakość wykonywania zadań.

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizując swoje zadania, na stałe współpracuje z innymi inspekcjami oraz organizacjami na szczeblu centralnym, wojewódzkim i powiatowym m.in. z: Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego - Państwowym Zakładem Higieny w Warszawie, Państwową Agencją Atomistyki, Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi, Inspekcją Weterynaryjną, Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska w Łodzi, Państwową Inspekcją Pracy.

W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA CHOROÓB ZAKAŻNYCH W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W ROKU 2020

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w województwie łódzkim była w roku 2020 zdominowana przez epidemię zakażeń wirusem SARS-CoV-2. Spadła zapadalność na wszystkie pozostałe choroby zakaźne, co wynikało m.in. z faktu, że mniej pacjentów z objawami chorobowymi była poddawana badaniom lekarskim i diagnostyce. Pewną poprawę sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych najprawdopodobniej zawdzięczamy ograniczeniu kontaktów międzyludzkich, zachowywaniu dystansu, stosowaniu osłon zakrywających usta i nos oraz zabiegom dezynfekcyjnym.

W województwie łódzkim przypadki zakażeń wirusem SARS-CoV-2 rejestrowano począwszy od marca 2020 r. Dane liczbowe na temat zakażeń podawane były przez Ministerstwo Zdrowia i dostępne są na stronie internetowej www.gov.pl/web/koronawirus. W związku z trwającą epidemią Państwowa Inspekcja Sanitarna w województwie łódzkim podejmowała liczne działania w celu zapobiegania szerzeniu się zakażeń, w tym prowadzenie dochodzeń epidemiologicznych w każdym przypadku zakażenia, opracowywanie ognisk zakażeń, obejmowanie osób narażonych na zakażenie obowiązkiem kwarantanny i inne.

W 2020 r. spadła zapadalność na ospę wietrzną (z **329,61** do **177,89**), krztusiec (z **8,86** do **5,55**), świnkę (z **3,17** do **1,02**) i różyczkę (z **0,81** do **0,25**). Zgłoszono **1** przypadek odry (zapadalność 0,04), zaś w 2019 r. - **20** przypadków (zapadalność 0,81). Zarówno w roku 2020, jak i 2019 zarejestrowano **1** przypadek ostrego porażenia wiotkiego u dziecka poniżej 15 r.ż.

W 2020 r. zapadalność na wirusowe zapalenie wątroby typu A wynosiła **0,98** i była niższa niż w roku poprzednim, w którym wynosiła **3,01**. Sytuacja epidemiologiczna wzv A począwszy od roku 2017 utrzymuje się na wyższym poziomie niż w latach wcześniejszych, kiedy nie rejestrowano żadnych lub pojedyncze przypadki zachorowań. W 2020 r. spadła zapadalność na wzv typu C (z **9,59** na **2,98**), oraz na ostre i przewlekłe wzv B. Zapadalność na ostre wzv B wynosiła **0,12** w roku 2020, a **0,24** w roku 2019, zaś na przewlekłe odpowiednio – **5,23** i **13,82**. Tak jak w latach wcześniejszych w 2020 r. większość zachorowań na wzv typu B i C stanowiły przypadki przewlekłe, które są wynikiem zakażeń z przed kilku lub kilkunastu lat. Rozpatrując sytuację epidemiologiczną tych typów wzv, należy brać pod uwagę przede wszystkim przypadki ostre.

Inwazyjna choroba wywołana przez *Streptococcus pneumoniae* w 2020 r. została zgłoszona w **12** przypadkach (zapadalność **0,49**), z czego u większości (**9** osób) rozpoznano posocznicę (zapadalność **0,37**). Analogicznie w roku poprzednim było to **40** zachorowań ogółem (zapadalność **1,63**) i **24** przypadki posocznicy (zapadalność **0,98**). Inwazyjna choroba meningokokowa to **4** przypadki (zapadalność **0,16**) w 2020 r. i **9** przypadków (zapadalność **0,37**) w 2019 r. Spośród zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową w 2020 r. posocznicę stwierdzono w **3** przypadkach, a u jednej osoby zdiagnozowano zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych.

Spośród chorób wrodzonych w roku 2020 zarejestrowano **1** przypadek toksoplazmozy i **2** przypadki listeriozy. W 2020 r. spadła zapadalność na boreliozę (z **25,32** do **14,54**). Zarejestrowano **1** przypadek sporadycznej postaci choroby Creutzfeldta-Jakoba i **1** przypadek legionelozy (choroba legionistów). Ponadto w 2020 r. w województwie łódzkim odnotowano **7** przypadków jersiniozy pozajelitowej, **1** przypadek zatrucia jadem kiełbasianym i **1** przypadek czerwonki bakteryjnej. W roku 2020 nie zgłoszono żadnych chorób importowanych. Z chorób pasożytniczych zarejestrowano **5** przypadków lambliozy.

W 2020 r. odnotowano spadek liczby przypadków zakażeń jelitowych wywołanych przez *Clostridium difficile* (2019 r. – **798**; zapadalność – **32,3**; 2020 r. - **725**; zapadalność – **29,6**). Spadła również liczba zakażeń jelitowych wywołanych rotawirusami (odpowiednio: **2632** przypadki; zapadalność – **106,53** i **348** przypadków; zapadalność – **14,21**). Zatrucia pokarmowe salmonelozowe (**314** przypadków; zapadalność **12,82**) stanowiły **98,4%** wszystkich odnotowanych przypadków zatruc pokarmowych. **89%** zakażeń bakteryjnych było wywołanych przez *Clostridium difficile* (**725** przypadków; zapadalność **29,6**), a **0,9%** przez chorobotwórcze szczepy *Escherichia coli* (**7** przypadków; zapadalność **0,28**). Ustalonym czynnikiem etiologicznym zakażeń wirusowych były najczęściej rotawirusy (**41,57%**), rzadziej norowirusy (**10,27%**).

Odnotowano **14** ognisk zbiorowych zatruc/zakażeń pokarmowych, w tym **12** w mieszkaniach prywatnych, **1** w szpitalu i **1** w zakładzie pracy. Najczęstszymi ustalonymi czynnikami etiologicznymi ognisk była *Salmonella*. Główną podejrzaną przyczyną wystąpienia ognisk wywołanych przez bakterie *Salmonella* było użycie do potraw jaj kurzych i mięsa drobiowego poddanych niewystarczającej obróbce cieplnej oraz zaniedbania higieniczne w przygotowywaniu i przechowywaniu potraw. Największe ognisko zgłoszone w 2020 r. wystąpiło w bufecie jednego z zakładów pracy w Łodzi. W ognisku tym zachorowało **11** osób oraz nie ustalono czynnika etiologicznego.

W 2020 r. odnotowano **209** zachorowań na gruźlicę (zapadalność **8,54**), czyli o **213** przypadków mniej niż w 2019 r. (**422** przypadków – zapadalność **17,15**). Najwyższą zapadalność odnotowano w grupie wiekowej 65 i więcej (**17,7**) oraz 45-64 (**11,49**). Wyższą zapadalność na gruźlicę notowano wśród mieszkańców wsi (**9,89**) niż miast (**7,72**). Częściej na gruźlicę chorowali mężczyźni (**68,9%**) niż kobiety.

W sezonie epidemicznym 2019/2020 (od 01.09.2019 r. do 30.04.2020 r.) zgłoszono **191840** przypadków zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, w tym **89114** u dzieci do 14 r.ż. (**46,45%**). U osób chorych wykryto obecność wirusów grypy typu A, A/H1N1, A/H3N2, B oraz adenowirusy, bokawirusy i wirusy paragrypy typu 1 i typu 2. Zgłoszono zgony **4** mieszkańców województwa łódzkiego, u których podejrzewano zakażenie wirusami grypy typu A (nie potwierdzone badaniami molekularnymi). Odnotowane zgony dotyczyły się osób, które z uwagi na wiek i choroby przewlekłe były narażone na cięższy przebieg choroby oraz 11-letniej dziewczynki i 14-letniego chłopca.

W czasie obecnego sezonu epidemicznego 2020/2021 (od 01.09.2020 r. do 28.02.2021 r.) zarejestrowano łącznie **52422** zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, w tym **18648** u dzieci do 14 r.ż. (**35,57%**). W analogicznym okresie sezonu 2019/2020 zarejestrowano **149987** zachorowań, w tym **73488** u dzieci do 14 r.ż. (**49%**). U osób chorych nie wykryto obecności wirusów grypy. W **2** spośród **37** przebadanych próbek wykryto adenowirusy. Nie zgłoszono również zgonów mieszkańców województwa łódzkiego, u których podejrzewano zakażenie wirusami grypy.

W 2020 r. odnotowano **12** przypadków nowych zakażeń HIV, czyli mniej niż w 2019 r. kiedy odnotowano **106** przypadków. W 2020 r. na AIDS zachorowała **1** osoba, podczas gdy w 2019 r. - **8** osób.

Ogólna liczba przypadków pokąsań ludzi przez zwierzęta w województwie łódzkim wynosiła **1696**, mniej niż w 2019 r. kiedy odnotowano **2917** pokąsań. Z tej liczby **37** przypadków były to kontakty ludzi ze zwierzętami dzikimi. Spośród wszystkich pokąsanych decyzję o podjęciu szczepień poekspozycyjnych przeciwko wściekliźnie podjęto u **302** osób.

Z powodu zakażeń i chorób zakaźnych w 2020 r. w województwie łódzkim zmarły **2054** osoby (w roku poprzednim odnotowano **78** zgonów na choroby zakaźne). Większość zarejestrowanych zgonów stanowiły zgony osób zakażonych wirusem SARS-CoV-2. Ok. **0,5-1,0%** stanowiły zgony osób z rozpoznanym zakażeniem jelitowym wywołanym przez *Clostridium difficile* i zgony z powodu gruźlicy. Ponadto odnotowano pojedyncze przypadki zgonów osób z podejrzeniem grypy, z powodu pneumokokowego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych, paciorkowcowego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych, nieokreślonego bakteryjnego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych, choroby Jacoba-Creutzfeldta, osoby zakażonej wirusem HIV (zespół wyczerpania), z powodu zapalenia płuc wywołanego *Streptococcus pneumoniae* oraz z powodu wrodzonej (rozianej) listeriozy.

OCENA WYKONANIA SZCZEPIEŃ OBOWIĄZKOWYCH W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W ROKU 2020

P/gruźlicy zaszczepiono **97,60%** dzieci urodzonych w 2020 r. (w 2019 r. **97,18%**). W pierwszej dobie życia zaszczepiono **44,09%** noworodków (w roku wcześniejszym **44,19%**).

Pierwszą dawką szczepionki p/wzw typu B szczepione są dzieci w pierwszej dobie życia, kolejne dawki podawane są w 2 i 7 m. ż. W 2020 r. odsetek dzieci zaszczepionych p/wzw typu B w 1 r. ż. wynosił **86,43%** (w 2019 r. - **83,78%**).

W 1 r.ż. dzieci otrzymują trzy dawki szczepionki DTP (szczepienie pierwotne), zaś w 2 r.ż. jedną dawkę szczepienia uzupełniającego. Dzieci z przeciwwskazaniami do szczepienia szczepionką DTP otrzymują szczepionkę p/błonicy, tężcowi i krztuścowi zawierającą acelularny komponent krztuśca (DTaP) lub szczepionkę DT. Szczepionka DTaP jest podawana wszystkim dzieciom w 6 i 14 r.ż. Natomiast szczepienia p/błonicy i tężcowi (szczepionką Td) są wykonywane w 19 r.ż. Szczepienie pierwotne szczepionką DTP wykonano u **47,84%** dzieci urodzonych w 2020 r. (w 2019 r. - **48,42%**).

Cykl szczepienia pierwotnego i dawkę uzupełniającą szczepionki DTP otrzymało **94,4%** dzieci urodzonych w 2019 r. (w roku wcześniejszym - **94,53%**). Szczepionką DTaP zaszczepiono **52,92%** dzieci w 6 r.ż. (w roku poprzednim - **63,96%**). P/błonicy, tężcowi i krztuścowi w roku 2020 zaszczepiono **54,62%** dzieci w 14 r.ż. (w 2019 r. - **71,11%**). P/błonicy i tężcowi zaszczepiono **76,01%** młodzieży w 19 r.ż. (w roku poprzednim - **83,89%**).

Szczepienia p/poliomyelitis obejmują dwie dawki szczepionki inaktywowanej IPV w 1 r.ż. w ramach szczepienia pierwotnego, dawkę uzupełniającą w 2 r.ż. oraz przypominającą w 6 r.ż. W 2020 r. szczepieniami p/poliomyelitis objęto **47,57%** dzieci w 1 r.ż. (w 2019 r. - **48,20%**). Szczepienie pierwotne i dawkę uzupełniającą otrzymało **94,33%** dzieci w 2 r.ż. (**94,53%** w roku poprzednim). Szczepieniem p/poliomyelitis w 6 r.ż. objęto **53,03%** dzieci (**63,96%** w 2019 r.).

Pierwsza dawka szczepienia p/odrze, śwince i różyczce jest podawana dzieciom w 13 - 15 m.ż., zaś dawka przypominająca (od 2019 r.) w 6 r.ż. Szczepionką potrójną zaszczepiono **70,85%** dzieci w 2 r.ż. (w 2019 r. - **72,93%**), dawką przypominającą (6 r.ż.) objęto **42,37%** (w 2019 r. - **53,14%**). Kontynuowane jest również szczepienie dawką przypominającą w 10 r.ż., którą objęto **51,59%** dzieci (w 2019 r. - **67,99%**).

Pełen cykl szczepień p/zakażeniami Haemophilus influenzae typu b rozpoczęty u dzieci w 2 m.ż., składa się z trzech dawek szczepienia pierwotnego, podanych w 1 r.ż. oraz dawki uzupełniającej podanej w 2 r.ż. Dzieci, u których szczepienie rozpoczęto między 6 a 12 m.ż. powinny otrzymać dwie dawki szczepionki w cyklu szczepień pierwotnych oraz jedną dawkę uzupełniającą, po roku od podania drugiej dawki. Dzieciom powyżej 1 r.ż. podaje się jedną dawkę szczepionki. Szczepienia pierwotne p/zakażeniami Haemophilus influenzae typu b wykonano u **47,99%** dzieci urodzonych w 2020 r. (w 2019 r. - **48,44%**). Natomiast **94,16%** dzieci urodzonych w 2019 r. zaszczepiono pierwotną lub uzupełniającą dawką szczepionki podobnie jak w roku wcześniejszym (w roku wcześniejszym odpowiednio - **94,42%**).

Szczepieniem p/zakażeniami Streptococcus pneumoniae objęte są dzieci od 2 m.ż. do ukończenia 2 r.ż., a pełen cykl szczepień to trzy lub cztery dawki szczepionki w zależności od przyjętego schematu szczepienia i/lub wieku dziecka w chwili podania pierwszej dawki. Szczepienie pierwotne p/zakażeniami Streptococcus pneumoniae wykonano u **57,68%** dzieci urodzonych w 2020 r. (w 2019 r. - **56,87%**). Pełny cykl szczepień wykonano u **61,33%** dzieci urodzonych w 2019 r. (w roku wcześniejszym odpowiednio - **60,04%**), natomiast **32,72%** dzieci z 2019 rocznika pozostaje na szczepieniu pierwotnym (w roku wcześniejszym odpowiednio - **33,07%**).

Wykonanie obowiązkowych szczepień ochronnych w województwie łódzkim pomimo epidemii zakażeń wirusem SARS-CoV-2 utrzymywało się na wysokim poziomie, jednakże w 2020 r. podobnie jak w roku wcześniejszym nastąpił dalszy spadek wykonania szczepień obowiązkowych. Dotyczył on wybranych szczepień wykonywanych u dzieci w 1, 2, 6, 10, 14 i 19 r.ż., w szczególności szczepień przypominających.

W 2020 r. na terenie województwa łódzkiego odnotowano **113** przypadków niepożądanych odczynów poszczepiennych. Odnotowano znaczny spadek w stosunku do roku poprzedniego (w 2019 r. - **194** przypadki). W większości były to łagodne NOP-y. Odnotowano **22** przypadki poważnych NOP-ów. Nie odnotowano żadnego przypadku ciężkiego NOP-u. Natomiast po przeprowadzeniu wnikliwej analizy dokumentacji medycznej zmieniono kwalifikację w 1 przypadku NOP-u łagodnego na nie NOP.

W 2020 r. do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim zgłoszono informację o **2974** osobach uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych swoich dzieci (w 2019 r. - **2766** rodziców/opiekunów dzieci).

OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W ROKU 2020

Pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim w 2020 r. znajdowały się **3993** podmioty wykonujące działalność leczniczą (**69** szpitali), w tym **83** podmioty (**14** szpitali) pod bezpośrednim nadzorem Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Placówki nadzorowane były w zakresie oceny stanu sanitarno-technicznego, czystości bieżącej, zabezpieczenia przeciwepidemicznego, w tym zaopatrzenia w materiały i sprzęt jednorazowego użytku, prawidłowości procesów dezynfekcji i sterylizacji, przeprowadzania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, zaopatrzenia w wodę, ujęć awaryjnych, postępowania z bielizną, zwłokami, gospodarki odpadami a także zagadnień z zakresu żywności i żywienia oraz higieny pracy.

Zgodnie z ustawą z dnia 23 stycznia 2020 r. o zmianie ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 322) od dnia 15.03.2020 r. nadzór nad podmiotami leczniczymi na terenie województwa łódzkiego bezpośrednio nadzorowanymi przez Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego przejęli właściwi Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni.

W 2020 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego Pionu Epidemiologii przeprowadzili 989 kontroli sanitarnych w podmiotach wykonujących działalność leczniczą. W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano **17** decyzji zobowiązujących do poprawy stanu sanitarno-technicznego i nałożono mandat karny na kwotę **200 zł**.

Stan sanitarno-techniczny placówek medycznych na terenie województwa łódzkiego należy określić jako dobry. Duża część placówek jest wyremontowana, spełnia stawiane im wymagania. Nadal są jednak placówki, w których niezbędna jest poprawa stanu sanitarno-technicznego i przeprowadzenie prac dostosowujących do wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą ([Dz. U. 2011 r. poz. 654](#)).

Podczas przeprowadzonych w 2020 r. kontroli sanitarnych najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami były: brak dostosowań dla osób niepełnosprawnych, nieprawidłowa organizacja pomieszczeń i wentylacja na blokach operacyjnych i salach intensywnej opieki medycznej, brak odpowiedniego zaplecza jak: magazyny, odpowiednio wyposażone brudowniki, brak postępowego, jednokierunkowego ruchu pacjentów, narzędzi i sprzętu medycznego, brak dostępu do łóżek z 3 stron, brak centralnych sterylizatorów oraz nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i sprzętów.

W 2020 r. przeprowadzane były prace remontowe i modernizacyjne w wielu placówkach, w tym prace mające na celu poprawę stanu sanitarno-technicznego poszczególnych pomieszczeń i sprzętów oraz dostosowanie placówek do wymagań ww. rozporządzenia. Dużym utrudnieniem podczas wykonywania prac remontowych i modernizacyjnych w placówkach jest znaczny stopień wyeksploatowania budynków oraz niekorzystne rozwiązania architektoniczne (np. krzyżujące się ciągi komunikacyjne).

Zabezpieczenie przeciwepidemiczne podmiotów leczniczych na terenie województwa łódzkiego można określić jako właściwe. Zaopatrzenie w materiały i sprzęt medyczny jednorazowego użytku jest dostateczne.

We wszystkich podmiotach leczniczych sterylizacja narzędzi, materiałów opatrunkowych, bielizny odbywa się w autoklawach (para wodna pod zwiększonym ciśnieniem), na miejscu w placówkach lub podpisane są umowy na świadczenie usług sterylizacyjnych z innymi podmiotami.

W **12** szpitalach na terenie województwa łódzkiego zorganizowane są sterylizatornie z podziałem na strefę brudną, czystą i sterylną. Wykonywane są tam wszystkie czynności związane z przygotowaniem sprzętu wielokrotnego użytku i bielizny, jak: dezynfekcja, mycie w automatycznych urządzeniach, sortowanie, pakowanie, sterylizacja i magazynowanie w wyznaczonych do tego celu pomieszczeniach.

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się jedna sterylizatornia zorganizowana poza podmiotem leczniczym. Jest to Centralna Sterylizatornia Toruńskich Zakładów Materiałów Opatrunkowych w Łodzi. Świadczy ona usługi w zakresie sterylizacji oraz usługi w pełnym zakresie (dezynfekcja, mycie, pakowanie, sterylizacja). Sterylizatornia ta wyposażona jest w 1 sterylizator plazmowy i 4 autoklawy parowe (przelotowe). W części przygotowawczej znajduje się myjnia przelotowa. Magazyn do przechowywania materiału sterylnego wyposażony jest w monitoring temperatury i wilgotności. Sterylizatornia posiada certyfikat ISO i świadczy usługi innym podmiotom.

W **4** podmiotach w województwie łódzkim znajdują się czynne komory dezynfekcyjne: Uniwersytecki Szpital Kliniczny Nr 1 im. Barlickiego w Łodzi, Samodzielny Szpital Wojewódzki im. Kopernika w Piotrkowie Trybunalskim, Wojewódzki Szpital Zespolony im. Rybickiego w Skierniewicach i Areszt Śledczy w Piotrkowie Trybunalskim (2 komory). Ponadto **2** podmioty lecznicze (Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi i ZOZ w Łęczycy) posiadają mobilne aparaty do fumigacji, w których czynnikiem działającym jest nadtlenuk wodoru.

W 2019 r. do państwowych inspektorów sanitarnych w województwie łódzkim zgłoszono **38** ognisk epidemicznych w szpitalach (**45** w 2018 r.).

W ogniskach tych ogółem uległy zakażeniu **274** osoby, w tym u **164** osób zakażenie potwierdzono badaniami mikrobiologicznymi. W **2** ogniskach nie ustalono etiologii zakażeń, podejrzewano etiologię wirusową. W **22** zgłoszonych ogniskach u chorych wystąpiły objawy nieżytu żołądkowo–jelitowego najczęściej wywołane przez *Clostridium difficile*, rzadziej rotawirusy i norowirusy. W pozostałych ogniskach wykrywano bakterie odporne na antybiotyki, głównie *Klebsiella pneumoniae* MBL/NDM, *Acinetobacter baumannii* oraz *Pseudomonas aeruginosa*. U chorych występowała posocznica lub bakteremia, zapalenia płuc, zakażenia miejsca operowanego i zapalenie otrzewnej.

Wśród czynników alarmowych wykrywanych u pacjentów przebywających w szpitalach województwa łódzkiego w 2019 r. najwyższą zapadalnością charakteryzowały się: rotawirusy (3,02/1000 pacjentów), *Clostridium difficile* (1,92), *Klebsiella* spp. ESBL(+) z wyłączeniem KPC (1,69), *Escherichia coli* ESBL(+) z wyłączeniem KPC (1,69), *Enterococcus faecium* VRE (0,86), MRSA (0,82), *Enterobacter* spp. ESBL(+) (0,80), *Acinetobacter* spp. (0,57), *Enterobacter* spp. KPC(+) (0,54) i *Pseudomonas aeruginosa* (0,48).

Poprawy wymaga wykonywanie badań mikrobiologicznych w podmiotach leczniczych w celu wykrywania czynników etiologicznych zakażeń. W 2019 r. liczba badań mikrobiologicznych na łóżko szpitalne w województwie łódzkim wynosiła 18,8, podczas gdy w roku wcześniejszym – 25,9.

W przedstawionych powyżej „Sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych w województwie łódzkim w roku 2020”, „Ocenie wykonania szczepień ochronnych obowiązkowych w województwie łódzkim w 2020 r.” i „Ocenie stanu sanitarno-higienicznego podmiotów wykonujących działalność leczniczą w województwie łódzkim w roku 2020” podane zostały dane liczbowe według stanu na dzień 28.02.2021 r., które mogą ulec korektom. W opracowaniu podano dane dotyczące zakażeń i chorób zakaźnych zgodne ze sprawozdaniami MZ. Zapadalność została policzona na 100 tys. ludności. W chwili sporządzania ww. opracowań nie są jeszcze dostępne zbiorcze dane nt. ognisk epidemicznych i czynników alarmowych w podmiotach leczniczych w województwie łódzkim w 2020 r.

Przygotowała:

Anna Guzek

Kierownik Oddziału Nadzoru Epidemiologii WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY ŚRODOWISKA

W ZAKRESIE NADZORU HIGIENY KOMUNALNEJ

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego w 2020 r. objęły nadzorem w zakresie higieny komunalnej: **560** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, **146** innych podmiotów zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia, **17** kąpielisk, **6** miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli, **1868** podmiotów leczniczych oraz **8919** obiektów użyteczności publicznej.

JAKOŚĆ WODY DO SPOŻYCIA W WODOCIĄGACH ZAOPATRUJĄCYCH MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Skontrolowano i oceniono jakość wody w **100%** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia oraz w **99,3%** innych podmiotów zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia. Nie dokonano oceny jakości wody w **1** wodociągu lokalnym z uwagi na nieczynne ujęcie (obiekt podłączony był do sieci wodociągu zbiorowego zaopatrzenia). Pobrano do badania **2348** próbek wody.

Z uwagi na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych PPIS województwa łódzkiego w 2020 roku dla **11** wodociągów oraz **4** innych podmiotów zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia orzekli brak przydatności wody do spożycia w drodze decyzji administracyjnych, w których zobowiązywali producentów wody do czasowego unieruchomienia wodociągu poprzez wydanie zakazu korzystania z wody do celów spożywczych oraz zapewnienia odbiorcom, wody o odpowiedniej jakości. Konsumenty byli zaopatrywani w wodę o odpowiedniej jakości z innego ujęcia, wodę z beczkowsów lub w wodę konfekcjonowaną. Jakość wody w **99,8%** wodociągów (wartość porównywalna z 2019 r.) oceniono jako przydatną do spożycia na dzień 31.12.2020 r. Tylko w **1** wodociągu zbiorowego zaopatrzenia – Grotowice w powiecie tomaszowskim na koniec roku woda oceniona została jako nieprzydatna do spożycia z uwagi na ponadnormatywny poziom bakterii grupy coli i ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C po 72 h.

Obszarowa ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie woj. łódzkiego jest zamieszczona na stronie internetowej WSSE w Łodzi (<https://www.gov.pl/web/wsse-lodz>).

Zgodnie z obowiązkiem jaki nakłada na państwa członkowskie UE Dyrektywa Rady 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w 2020 r. opracowano raport za lata 2017-2019 dotyczący jakości wody do spożycia na terenie woj. łódzkiego, jako wkład do raportu krajowego, przekazywanego do Komisji Europejskiej. Raport opracowany zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego zawierał m.in. następujące informacje:

- wykaz wodociągów o produkcji wody powyżej 1000 m³/d lub zaopatrujących powyżej **5000** ludności (**56** za 2018 r i po **52** za 2019 i 2020 r.),
- wykaz wodociągów ocenionych jako złe w sprawozdaniach MZ-46,
- liczba wykonanych analiz poszczególnych parametrów w ramach kontroli urzędowej i kontroli wewnętrznej,
- liczba analiz poszczególnych parametrów, które wykazały przekroczenie dopuszczalnych wartości,
- sposoby informowania odbiorców o jakości wody przeznaczonej do spożycia.

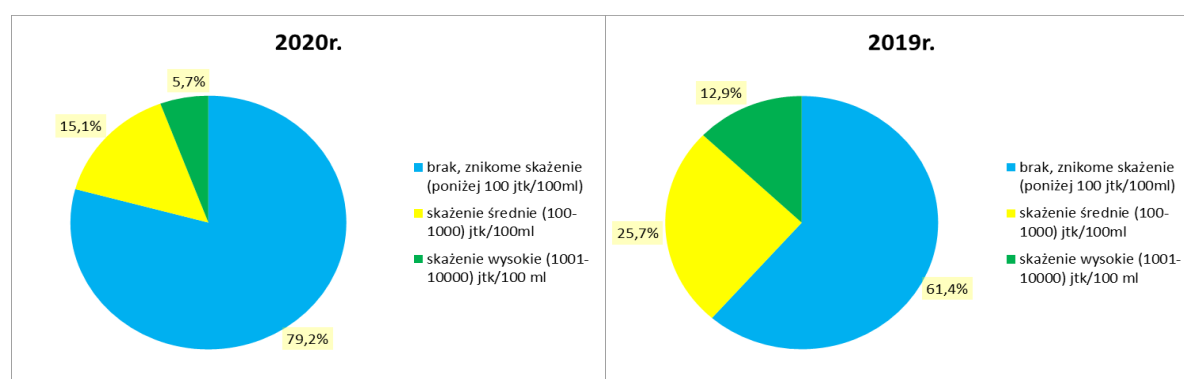
Wszystkie raportowane wodociągi za lata 2017-2019 zostały ocenione jako dobre pod względem jakości produkowanej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

OCENA SKOLONIZOWANIA INSTALACJI WODY CIEPŁEJ BAKTERIAMI LEGIONELLA SP. W STACJONARNYCH PODMIOTACH LECZNICZYCH ORAZ OBIEKTACH ZAMIESZKANIA ZBIOROWEGO

Ciepła woda użytkowa jest środowiskiem dla rozwoju bakterii Legionella sp. Czynnikiem sprzyjającym ich rozwojowi i namnażaniu jest temperatura wody w zakresie 20-48°C. Do zakażenia bakteriami Legionella sp. dochodzi na skutek wdychania skażonego aerozolu wodno-powietrznego. Osobami narażonymi na zakażenia są chorzy przebywający w szpitalach, zakładach opiekuńczo-leczniczych, mieszkańcy domów pomocy społecznej i innych obiektów zamieszkania zbiorowego.

W 2020 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego monitorowała instalacje ciepłej wody w ww. obiektach w aspekcie przeciwdziałania zagrożeniom zdrowia powodowanym bakteriami Legionella sp. Przebadano wodę ciepłą w **148** obiektach, w tym: **53** szpitalach, **21** innych stacjonarnych podmiotach leczniczych, **15** domach pomocy społecznej, **15** hotelach, **44** placówkach opiekuńczych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. Pobrano do badania **413** próbek wody ciepłej. W **25** obiektach stwierdzono ponadnormatywny poziom Legionella sp.

Spośród wszystkich obiektów, w których istnieje obowiązek badania ciepłej wody użytkowej, szczególną grupę stanowią szpitale z uwagi na zwiększony stopień ryzyka zdrowotnego, związany z narażeniem na bakterie Legionella sp., dla osób hospitalizowanych, z uwagi na osłabioną odporność organizmu, spowodowaną ich stanem zdrowia. W 2020 r. skażenie instalacji wody ciepłej stwierdzono w **11** przebadanych szpitalach na terenie województwa. Porównanie stopnia skażenia instalacji wody ciepłej Legionella sp. w szpitalach w latach 2019-20 (% obiektów ze stwierdzonym skażeniem) przedstawiają poniższe wykresy:



Monitoring instalacji wody ciepłej pozwala stwierdzić, że odsetek szpitali, w których stwierdzono przekroczenie Legionella sp. zmniejszył się z **38,6%** w 2019 r. do **20,8%** w 2020 r.

W żadnym z przebadanych obiektów nie stwierdzono skażenia ciepłej wody użytkowej w stopniu bardzo wysokim tj. powyżej 10000 jtk/100 ml.

W przypadkach stwierdzenia ponadnormatywnego poziomu Legionella sp. ŁPWIS oraz PPIS prowadzili postępowania administracyjne – wydano **19** decyzji na doprowadzenie jakości wody ciepłej do obowiązujących wymagań, w pozostałych **6** przypadkach wydano zalecenia. Na koniec 2020 r. ciepła woda użytkowa we wszystkich przebadanych obiektach odpowiadała wymaganiom.

JAKOŚĆ WODY W KĄPIELISKACH

W sezonie 2020 r. na terenie woj. łódzkiego zostało zgłoszonych przez organizatorów **17** kąpielisk, których wykazy zostały zatwierdzone uchwałami rad gmin.

W ramach nadzoru oceniana była jakość wody w kąpieliskach pod względem mikrobiologicznym z uwzględnieniem liczby Escherichia coli i Enterokoków oraz dokonywana była ocena wizualna jakości wody m.in. pod względem zakwitów glonów. Łącznie w ramach nadzoru sprawowanego przez PPIS oraz w ramach kontroli wewnętrznej, prowadzonej przez organizatorów kąpielisk, pobrano do badania **77** próbek wody. W trakcie sezonu wydawano bieżące oceny jakości wody. Woda w większości kąpielisk odpowiadała wymaganiom w trakcie całego sezonu. Tylko **5** obiektów było czasowo unieruchomionych z powodu wydania przez PPIS oceny o braku przydatności wody do kąpielii, a co za tym idzie również zakazu kąpielii. Były to kąpieliska: Wawrzkowizna pow. bełchatowski, Nad Stawem w Konstantynowie Łódzkim pow. pabianicki, Stryków pow. zgierski (z powodu zakwitów sinic) oraz Zbiornik Wodny „Próba” w Stefanowie Ruskowskim pow. sieradzki i Zbiornik Wodny Przedbórz pow. radomszczański (z powodu zanieczyszczenia mikrobiologicznego).

W 2020 r. dokonano po raz kolejny klasyfikacji jakości wody w **4** kąpieliskach funkcjonujących w bieżącym sezonie kąpieliskowym oraz w latach poprzednich, na podstawie czteroletniego zestawu wyników badań bakteriologicznych wody za lata 2017-2020. Jakość wody w kąpielisku Zbiornik Wodny w Przedborzu w pow. radomszczańskim sklasyfikowano jako dostateczną (dobra w 2019 r.), a w pozostałych **3** (Wawrzkowizna w pow. bełchatowskim, Tatar w Rawie Mazowieckiej oraz Zadębie w Skierniewicach) jako doskonałą – tak samo jak w 2019 r. Nie sklasyfikowano jakości wody w pozostałych kąpieliskach z uwagi na to, iż nie funkcjonowały one przez **4** sezony, w związku z czym nie było wystarczającej ilości wyników badań do dokonania klasyfikacji.

Komunikaty o jakości wody w kąpieliskach oraz miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli są zamieszczane w sezonie kąpieliskowym na stronie internetowej WSSE w Łodzi.

OCENA STANU SANITARNEGO OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Kontroli stanu sanitarno-porządkowego i technicznego podlegają takie obiekty jak: hotele, obiekty wczasowo-turystyczne, zakłady fryzjerskie i kosmetyczne, zakłady odnowy biologicznej i tatuażu, domy pomocy społecznej, dworce kolejowe i autobusowe, środki transportu osobowego, wiaty przystankowe, port lotniczy, parkingi, stacje paliw, pływalnie, ustępy publiczne, cmentarze, zakłady pogrzebowe.

W 2020 r. w woj. łódzkim skontrolowano **1980** obiektów użyteczności publicznej i **217** środków transportu. W większości skontrolowanych obiektów użyteczności publicznej stwierdzono dobry stan sanitarny, higieniczny i techniczny. Tylko **8** obiektów użyteczności publicznej, co stanowi **0,4%** skontrolowanych obiektów, oceniono jako złe pod względem higienicznym lub sanitarno-technicznym.

W prowadzonym nadzorze nad obiektami użyteczności publicznej w obszarze ochrony zdrowia publicznego, szczególną uwagę zwrócono na usługi solaryjne dotyczące:

- prowadzenia nadzoru w zakresie ochrony zdrowia przed niekorzystnym wpływem korzystania z usług solaryjnych, poprzez egzekwowanie zakazu reklamy usług solaryjnych oraz udostępniania takich usług nieletnim, w świetle ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. z 2017 r. poz. 2111) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 stycznia 2018 r. w sprawie umieszczania informacji o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz treści informacji o ryzyku związanym z korzystaniem z solarium (Dz. U. z 2018 r., poz. 275). Nadzorem objęto **340** obiekty świadczące usługi solaryjne, w tym **82** typowe solaria.

Ponadto kontrolami objęto paliwa ciekłe w zakresie:

- realizacji obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2019 r., poz. 59) tj. kontroli przez organy PIS zagadnień dotyczących zobowiązań nałożonych na podmioty prowadzące obrót i sprzedaż lub magazynowanie paliw ciekłych, określonych w art. 23r ust. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2019 r., poz. 755 z późn. zm.). W trakcie kontroli stacji paliw sprawdzano dokumentację dot. posiadania koncesji na obrót lub sprzedaż paliw ciekłych, wpisu do rejestru podmiotów przywożących lub zgłoszenia infrastruktury służącej do magazynowania paliw.

Nie stwierdzono naruszenia przepisów zarówno w zakresie usług solaryjnych jak i paliw ciekłych.

WNIOSKI

- mieszkańcy województwa łódzkiego mają zapewnioną wodę do spożycia o odpowiedniej jakości tj. bez zanieczyszczeń mikrobiologicznych i chemicznych. Istotnie zmalał odsetek wodociągów, w których stwierdzano krótkotrwały brak przydatności wody do spożycia wynosił **2,1%** w 2020 r. natomiast **2,8%** w 2019 r.

- zmalał odsetek obiektów zamieszkania zbiorowego i stacjonarnych podmiotów leczniczych, w których stwierdzono przekroczenie poziomu Legionella sp. z **25,1%** w 2019 r. do **16,9%** w 2020 r.;
- liczba funkcjonujących kąpielisk na terenie województwa od lat utrzymuje się na niezmiennym poziomie jak również liczba kąpielisk, w których stwierdzono brak przydatności wody do kąpieli. W jednym przypadku odnotowano pogorszenie klasyfikacji jakości wody i zobowiązano PPIS do poinformowania organ prowadzący monitoring środowiska w zakresie jakości wód powierzchniowych,
- zmniejszyła się liczba kontroli i wydanych decyzji przez organy PIS woj. Łódzkiego w stosunku do ubiegłego roku z powodu obowiązującego na terytorium RP stanu epidemii oraz czasowego zawieszenia kontroli i poboru próbek oraz wykonywania dodatkowych zadań przez Państwową Inspekcję Sanitarną, związanych z epidemią koronawirusa SARS – CoV – 2.

W ZAKRESIE NADZORU HIGIENY PRACY

W 2020 roku w ewidencji inspekcji sanitarnej woj. łódzkiego odnotowano **8373** podmioty gospodarcze zatrudniające ogółem **306359** pracowników. W porównaniu z 2019 rokiem liczba zaewidencjonowanych podmiotów gospodarczych zwiększyła się o **25** i dotyczyła głównie mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających mniej niż 9 pracowników.

Odnutowano wzrost o **6162** ogólnej liczby zatrudnionych pracowników. W dalszym ciągu przeważają mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do **9** pracowników w liczbie **4294** oraz przedsiębiorstwa małe zatrudniające do **49** pracowników, których było **2875**. W 2020 roku stanowiły one odpowiednio **51%** i **34%** ogółu jednostek będących w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego. W stosunku do ubiegłego roku wzrosła o **43** liczba średnich przedsiębiorstw zatrudniających do **249** pracowników.

Wiodącymi gałęziami przemysłu w naszym województwie była produkcja artykułów spożywczych oraz wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych. Istotnymi gałęziami była również produkcja: odzieży, wyrobów metalowych, urządzeń elektrycznych oraz produkcja komputerów. Działalność prowadzona była w zakładach zatrudniających do **9** i do **49** pracowników.

Ocenę higienicznych warunków pracy dokonano w oparciu o badania i pomiary przeprowadzone w laboratoriach posiadających certyfikat akredytacji, w tym w czterech laboratoriach inspekcji sanitarnej.

Laboratoria inspekcji sanitarnej wykonały **2330** oznaczeń szkodliwych czynników chemicznych i fizycznych (hałasu, hałasu ultradźwiękowego, drgań ogólnych i miejscowych, mikroklimatu), pyłów oraz czynników uciążliwych (oświetlenia) występujących na stanowiskach pracy. W ramach działalności statutowej wykonano **772** oznaczenia ww. czynników.

Przeprowadzone na stanowiskach pracy badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia wykazały, że **4775** pracowników pracowało w warunkach niezgodnych z normatywnymi higienicznymi, co stanowiło **1,6%** ogółu zatrudnionych objętych ewidencją Inspekcji Sanitarnej.

W stosunku do ubiegłego roku zmniejszyła się o **551** liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń normatywów higienicznych czynników chemicznych i fizycznych oraz pyłów czyli w warunkach, które stwarzały zagrożenie dla zdrowia pracujących. Zmniejszyła się o **28** liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń NDS pyłów oraz o **588** liczba pracowników zatrudnionych w przekroczeniach NDN czynników fizycznych. Natomiast nieznacznie wzrosła liczba pracowników zatrudnionych w przekroczeniach NDS czynników chemicznych (o **15** pracowników).

Najliczniejszą grupę pracującą w warunkach przekroczenia norm higienicznych stanowiły w dalszym ciągu osoby ekspozowane na hałas. W 2020 roku w przekroczeniach Najwyższych Dopuszczalnych Natężeń hałasu pracowało **4516** osób, co stanowiło **94,6%** ogółu osób zatrudnionych w przekroczeniach normatywów higienicznych. Stwierdzone przekroczenia NDN hałasu spowodowały intensyfikację działań prowadzonych przez pracowników higieny pracy (kontrole sanitarne, pomiary laboratoryjne wykonywane z nadzoru, działania w zakresie promocji zdrowia). Powodem przekroczeń poziomu hałasu jest sam proces technologiczny oraz wyeksploatowany i przestarzały technologicznie park maszynowy.

Najwięcej nadmiernie głośnych stanowisk pracy stwierdzono w zakładach przetwórstwa spożywczego, produkcji wyrobów tekstylnych, produkcji mebli, produkcji wyrobów metalowych. Wszystkich pracodawców, u których stwierdzono poziom hałasu przekraczający obowiązujący normatyw higieniczny zobowiązano do podjęcia działań mających na celu zmniejszenie ekspozycji na hałas, a pracowników nakazano wyposażyć w atestowane ochronniki słuchu dobrane do wielkości charakteryzujących hałas i do cech indywidualnych pracowników. Obowiązek ten realizowany jest przez pracodawców na bieżąco.

W ramach promocji zdrowia, podczas kontroli sanitarnych, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej informowali pracodawców o celowości stosowania środków ochrony indywidualnej, potrzeby monitorowania narażenia na hałas, podejmowania działań w celu obniżenia poziomu ekspozycji na hałas i badań profilaktycznych.

Na stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości wydano w 2020 roku łącznie **155** decyzji administracyjnych, w tym **81** decyzji dotyczących poprawy warunków pracy, **19** dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych oraz **2** decyzje unieruchamiające **2** stanowiska pracy. W wydanych decyzjach sformułowano łącznie **305** nakazów z powodu przekroczenia Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia Chwilowego substancji chemicznej (formaldehydu) pracowników zatrudnionych na stanowiskach pracy w pomieszczeniach (myjni i magazynu) należących do Bloku Operacyjnego, odsunięto od pracy, unieruchamiając w ten sposób zagrażające zdrowiu stanowiska pracy.

Prowadzone przez inspekcję sanitarną działania administracyjne spowodowały, że w wyniku podjętych przez pracodawców działań takich jak: wymiana parku maszynowego na nowy, zainstalowanie dygestorium (czynniki chemiczne) oraz instalowanie dodatkowych odciągów służących do odsysania zanieczyszczeń u źródeł ich powstawania (pyłów), modernizacja wentylacji mechanicznej oraz urządzeń i maszyn emitujących hałas w wielu zakładach, zmian organizacyjno-administracyjnych obniżono poziom stężeń i natężeń czynników szkodliwych uzyskano poprawę warunków pracy dla **759** zatrudnionych pracowników.

Ponadto osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych dotyczącą przede wszystkim: zapewnienia pracownikom nowych lub zmodernizowanych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych.

Pomimo poprawiających się warunków pracy i świadomości pracowników poprzez informowanie ich o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą oraz zasadach ochrony przed zagrożeniami w dalszym ciągu stwierdzane są choroby zawodowe.

W 2020 roku stwierdzono 64 choroby zawodowe, czyli o **19** więcej niż w roku ubiegłym. Stwierdzono wzrost liczby takich chorób jak: przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy, choroby zakaźne, przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy, astma oskrzelowa, pylice płuc. W grupie chorób zakaźnych najczęściej stwierdzonych chorób dotyczyło boreliozy (**13** przypadków) rozpoznanej głównie u rolników (**8** przypadków) i leśników (**5** przypadków). Rozpoznano **4** przypadki gruźlicy u **2** pielęgniarek, salowej i opiekuna.

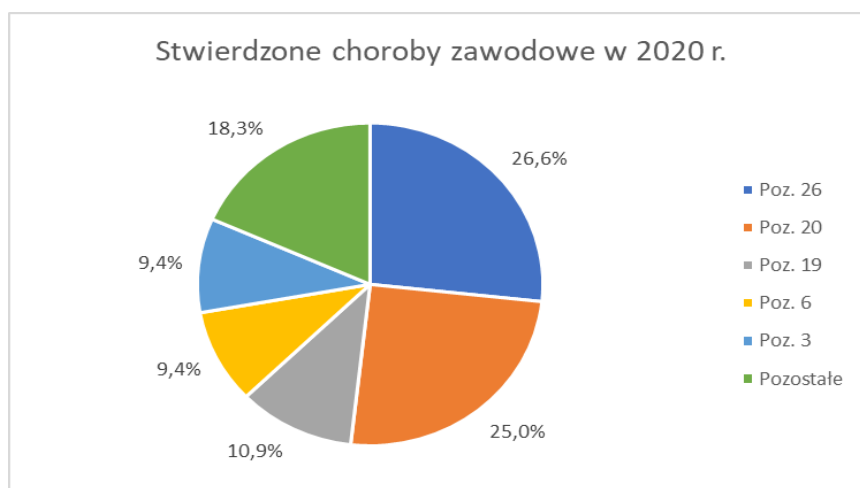
Stwierdzono u pracownika nowotwór złośliwy-międzybłoniak opłucnej powstały w następstwie działania azbestu (mieszanina chryzotyłu i krokidolitu) zawartego spawanych wyrobach.

Na niezmiennym poziomie utrzymują się przewlekłe choroby narządu słuchu. Stwierdzono spadek liczby takich chorób jak: choroby skóry, narządu głosu i alergicznego nieżytu nosa. Nie stwierdzono u pracowników wirusowego zapalenia wątroby typu B i C na co istotny wpływ miało stosowanie bezpiecznego sprzętu, przestrzeganie przez pracowników uniwersalnych zasad ochrony zdrowia i profilaktyki zakażeń szerzących się przez krew oraz wprowadzenie szczepień ochronnych personelu medycznego w przypadku WZW typu B. Nie stwierdzono u pracowników zewnątrzpochodnego zapalenia pęcherzyków płucnych.

Liczbę stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2017-2020 przedstawia poniższy wykres:



Struktura stwierdzonych w 2020 roku chorób zawodowych wg jednostek chorobowych w porównaniu z 2019 r. uległa zmianie. Aktualnie istotnie zwiększyła się liczba przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego wywołanych sposobem wykonywania pracy a rozpoznawana choroba to zespół cieśni w obrębie nadgarstka. Jest ona głównie stwierdzana u kobiet (**81%**). Ponadto nastąpił wzrost liczby przewlekłych chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy, chorób zakaźnych, astmy oskrzelowej, pylicy płuc, zespołu wibracyjnego i nowotworów. Strukturę stwierdzonych chorób zawodowych w 2020 r. wg jednostek chorobowych zgodnych z enumeracją zamieszczoną w wykazie chorób zawodowych stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30.06.2009 r. przedstawia poniższy wykres:



(Poz. 26 – choroby zakaźne; Poz. 20. przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy; Poz. 19 – przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania prac; Poz. 6 – astma oskrzelowa; Poz. 3 – pylice płuc; Pozostałe choroby)

Istotnym zagrożeniem występującym w środowisku pracy są czynniki rakotwórcze rejestrowane w **352** zakładach pracy naszego województwa. Narażenia dotyczyły głównie:

- promieniowania jonizującego, którego źródłami są izotopy, urządzenia takie jak: aparaty RTG, tomografy, mammografy,
- formaldehydu używanego do utrwalania materiału biologicznego oraz
- pyłu drewna w zakładach województwa łódzkiego zwłaszcza powiatu radomszczańskie, w którym prowadzona jest produkcja mebli oraz prace związane z narażeniem na krzemionkę krystaliczną-frację respirabilną powstającą w trakcie pracy.

WNIOSKI

Dokonując oceny stanu sanitarnego warunków pracy województwa należy stwierdzić:

▪ **w przypadku czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy:**

- nastąpił wzrost przekroczeń Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia (NDS) dla związków chemicznych oraz wzrost przekroczeń Najwyższego Dopuszczalnego Natężenia (NDN) hałasu w zakładach przetwórstwa spożywczego, produkcji wyrobów tekstylnych, produkcji mebli i wyrobów metalowych,
- nastąpił znaczny spadek przekroczeń Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia (NDS) dla pyłów.

Podjęte przez pracodawców działania: techniczne, organizacyjno-administracyjne, stosowanie środków ochrony indywidualnej, profilaktyka medyczna w znacznym stopniu zapobiegają ujemnym skutkom działania szkodliwych czynników występujących w środowisku pracy.

▪ **w przypadku stwierdzonych chorób zawodowych:**

- nastąpił wzrost przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego wywołanych sposobem wykonywania pracy, chorób zakaźnych, przewlekłych chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy, astmy oskrzelowej, pylicy płuc, zespołu wibracyjnego.

Odnotowano również jeden nowotwór złośliwy powstały w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi.

W grupie chorób zakaźnych i pasożytniczych dominującą chorobą była borelioza rozpoznawana w grupie zawodowej rolników.

- na niezmiennym poziomie utrzymują się przewlekłe choroby narządu słuchu,
- nastąpił spadek liczby takich chorób jak: choroby skóry, narządu głosu i alergicznego nieżytu nosa,
- nie stwierdzono u pracowników wirusowego zapalenia wątroby typu B i C oraz zewnątrzpochodnego zapalenia pęcherzyków płucnych.

Poprawiające się warunki pracy i wzrost świadomości pracowników w zakresie ryzyka zawodowego związanego z wykonywaną pracą oraz ochrona przed zagrożeniami, wpływają na liczbę stwierdzanych u pracowników chorób zawodowych.

W wyniku działań Inspekcji Sanitarnej osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych oraz zaopatrzenia pracowników w odzież ochronną i środki ochrony indywidualnej.

Przygotowała:

Barbara Piórkowska

Kierownik Oddziału Nadzoru Higieny Środowiska WSSE

W ZAKRESIE OGRANICZANIA ZAGROZEŃ ZDROWIA PUBLICZNEGO STWARZANYCH PRZEZ ŚRODKI ZASTĘPCZE, NOWE SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE, PREKURSORY NARKOTYKÓW KATEGORII 2 I 3, SUBSTANCJE CHEMICZNE I ICH MIESZANINY, PRODUKTY BIOBÓJCZE, DETERGENTY

NADZÓR NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI LUB NOWYMI SUBSTANCJAMI PSYCHOAKTYWNYMI

W 2020 roku realizowane były przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych ustawowo powierzone zadania w zakresie przeciwdziałania wytwarzaniu oraz wprowadzaniu do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w tym działania kontrolne prowadzone przy udziale Policji oraz działania administracyjne. Przeprowadzone **2** kontrole interwencyjne przy udziale Policji potwierdziły, że w województwie nie funkcjonowały sklepy stacjonarne.

Państwowa Inspekcja Sanitarna w oparciu o przekazane przez Prokuraturę materiały dowodowe dotyczące osób fizycznych wydała **8** decyzji administracyjnych, które dotyczyły zniszczenia na koszt strony postępowania lub Skarbu Państwa przekazanych produktów.

Państwowa Inspekcja Sanitarna nie nakładała kar pieniężnych za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych. Wyegzekwowano kary w wysokości **47 428** zł. Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny nie prowadził postępowań administracyjnych w II instancji oraz nie udzielił odpowiedzi na skargi do WSA w Łodzi.

Inspekcja Sanitarna współpracowała z Policją i Kliniką Ostrych Zatruc.

Kontynuowane były działania edukacyjne i informacyjne. W trakcie prowadzonych czynności kontrolnych (do marca 2020 roku) pracodawcy byli informowani o zagrożeniach zdrowia spowodowanych środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi i potrzebie rozszerzenia tematyki szkoleń (wstępnych i okresowych) o przedmiotowe zagadnienia.

W wyniku prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa łódzkiego działań skierowanych na ograniczanie podaży jak i wpływających na popyt działań edukacyjnych informacyjnych oraz stan epidemii z powodu COVID-19 odnotowano w 2020 roku o ok. **50%** spadek ogólnej liczby podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.

W ramach nadzoru nad nowymi substancjami psychoaktywnymi realizowanego w ramach kontroli spełnienia obowiązków wynikających z przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, przeprowadzono kontrolę u przedsiębiorcy, który wystąpił do Biura do spraw Substancji Chemicznych o zezwolenie na stosowanie nowych substancji psychoaktywnych.

NADZÓR NAD PREKURSORAMI NARKOTYKÓW KATEGORII 2 I 3

W 2020 roku kontynuowane były kontrole dotyczące prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3, zarówno u wprowadzających je do obrotu (**25** wprowadzających) jak i stosujących w działalności zawodowej (**222** stosujących). Ogółem przeprowadzono **59** działań kontrolnych w zakresie prekursorów narkotykowych, w tym **11** kontroli u wprowadzających do obrotu oraz **48** u stosujących. Nie wydawano decyzji administracyjnych w przedmiotowym zakresie.

NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI, ICH MIESZANINAMI W TYM DETERGENTAMI

W 2020 roku prowadzone były działania kontrolne dotyczące substancji chemicznych i ich mieszanin u wprowadzających do obrotu substancje w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach oraz stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny. W przedmiotowym zakresie przeprowadzono ogółem **388** kontroli. Naruszenie przepisów w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin stwierdzono podczas przeprowadzonych **17** kontroli, co stanowiło **4%** ogółu wykonanych kontroli. Na stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości wydano łącznie **8** decyzji. Sformułowane w nich nakazy w przypadku wprowadzających do obrotu, dotyczyły między innymi: niezgodnych z prawem kart charakterystyki oraz niezgodnego z prawem oznakowania substancji chemicznych i ich mieszanin.

Natomiast w przypadku stosujących, nieprawidłowości najczęściej dotyczyły braku aktualnego spisu stosowanych substancji niebezpiecznych, braku karty charakterystyki.

NADZÓR NAD PRODUKTAMI BIOBÓJCZYMI

W ewidencji województwa łódzkiego były **352** podmioty odpowiedzialne za wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych. Przeprowadzono 68 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz **233** kontrole w zakresie ich stosowania. Naruszenie przepisów dotyczących produktów biobójczych stwierdzono podczas przeprowadzonych **17** kontroli. Stwierdzono, że **10** podmiotów wprowadzało produkty biobójcze w opakowaniach niewłaściwie oznakowanych. Odnotowano **8** podmiotów, które wprowadzały produkty biobójcze bez wymaganego pozwolenia i niewłaściwie oznakowanych. Wystawiono **3** decyzje dotyczące wprowadzania produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia.

WNIOSKI

- W wyniku prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną działań kontrolnych i administracyjnych funkcjonujące w województwie sklepy stacjonarne są zamknięte.
- Odnotowano o **51%** spadek ogólnej liczby podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.
- Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami w tym detergentami, prekursorami narkotyków i produktami biobójczymi wykazuje, że pracodawcy w większości skontrolowanych podmiotów wypełniają obowiązki wynikające z obowiązujących przepisów prawa.

Przygotowała:

Barbara Piórkowska

Kierownik Oddziału Nadzoru Higieny Środowiska WSSE

W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH

CHARAKTERYSTYKA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRODUKCJI I OBROTU ŻYWNOSCIĄ ORAZ MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOSCIĄ

W roku **2020** pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa łódzkiego znajdowały się **36 233** zakłady produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Zatwierdzono **1 411** zakładów, skontrolowano – **5 642**, przeprowadzono ogółem **7720** kontroli sanitarnych, w tym **1 380** interwencyjnych.

Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono **2 201** zakładów, z czego **5** obiektów było niezgodnych z wymaganiami, co stanowi **0,23%** ogółu ocenianych (w 2019 r. zakłady niezgodne z wymaganiami stanowiły **0,19%** ogółu ocenianych).

Ogółem wydano **355** decyzji administracyjnych, w tym **9** decyzji unieruchomienia/ przerwania działalności całego lub części zakładu oraz **6** decyzji zakazu wprowadzania produktu do obrotu, nałożono ogółem **328** mandatów karnych na sumę **81 450,00 zł.**, skierowano **84** wnioski o nałożenie kar pieniężnych przez Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz **2** zawiadomienia do prokuratury. Wniosków do Sądu Grodzkiego nie kierowano.

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością uwzględniającymi przepisy w zakresie wymagań higienicznych.

ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOSCI



Zewidencjonowano ogółem **10 167** zakładów produkcji żywności (łącznie z produkcją pierwotną). Najliczniejszą grupę stanowiły piekarnie – **350**, ciastkarnie – **266**, automaty do lodów – **238**, przetwornie owocowo-warzywne i grzybowe – **126**, wytwornie lodów – **77**, zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego – **59**, zakłady garmażeryjne – **55**. Skontrolowano **752** zakłady.

Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono – **454**, z czego **1** zakład (piekarnię) uznano za niezgodny z wymaganiami z uwagi na niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń oraz brak umywalki do mycia rąk z bieżącą ciepłą i zimną wodą w pomieszczeniu pieцовni.

Informacje dot. najbardziej znaczących grup zakładów produkcji żywności zamieszczono w poniższej tabeli:

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba zakładów niezgodnych z wymaganiami	Liczba decyzji adm.	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Wytwornie lodów	77	44	32	0	0	0	1	0
Automaty do lodów	238	89	74	0	7	0	7	0
Piekarnie	350	136	89	1	17	0	9	0
Ciastkarnie	266	115	74	0	16	0	7	0
Przetwornie owocowo-warzywne i grzybowe	126	59	26	0	11	1	4	2
Zakłady garmażeryjne	55	26	15	0	5	0	4	0
Zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego	59	33	21	0	0	0	0	0
Wytwornie wyrobów cukierniczych	26	8	3	0	1	0	0	0

W wyniku działań kontrolnych w **1** zakładzie produkcji żywności (przetwórnia owocowo – warzywna) stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną jego unieruchomienia tj. niewłaściwy stan sanitarno- higieniczny pomieszczeń zakładu i obecność martwych gryzoni.

Ponadto w **1** ciastkarni została zakwestionowana pobrana w ramach urzędowej kontroli żywności próbka ciasta z uwagi na obecność *Salmonella spp.* Właściciel zakładu wstrzymał produkcję ciast, przeprowadził kompleksową dezynfekcję pomieszczeń, urządzeń oraz sprzętu i po wykonaniu badań próbek wyrobu gotowego, w wyniku których nie stwierdzono obecności *Salmonella*, ponownie uruchomił produkcję. Kontrola sprawdzająca oraz kolejne badania próbek ciasta w ramach urzędowej kontroli nie wykazały nieprawidłowości.

W **7** punktach produkcji lodów z automatu stwierdzono m.in. nieprzestrzeganie zasad higieny podczas produkcji lodów z uwagi na fakt, iż pobrane w ramach urzędowej kontroli próbki lodów zostały zakwestionowane za nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny *Enterobacteriaceae* (pobrano **75** próbek lodów, z czego zakwestionowano – **28**). Właściciele zakładów zobowiązano do podjęcia działań naprawczych, polegających na poprawie warunków higieny produkcji oraz przestrzeganiu podwyższonego reżimu sanitarnego w trakcie cyklu produkcyjnego. Zobligowano przedsiębiorców do przeprowadzenia ponownych badań lodów z automatu w kierunku liczby *Enterobacteriaceae* w 1g oraz przedłożenia stosowanych sprawozdań z badań.

Podjęte działania skutkowały m.in. zmianą środków wykorzystywanych do dezynfekcji maszyn i sprzętu. Właściciele zakładów przedstawili sprawozdania z badań mikrobiologicznych lodów z automatu, przeprowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej w laboratorium akredytowanym, które potwierdziły zgodność z kryteriami higieny procesu. Ponadto w celu zweryfikowania podjętych przez przedsiębiorców działań naprawczych dokonano ponownego poboru próbek w ramach kontroli urzędowej w kierunku liczby *Enterobacteriaceae* w 1g. Uzyskane wyniki badań laboratoryjnych potwierdziły poprawę warunków higieny produkcji - liczba *Enterobacteriaceae* wynosiła poniżej dopuszczalnego poziomu 1×10^1 jtk/g.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w nadzorowanych zakładach produkcji żywności (ogółem **68** decyzji administracyjnych, w tym **32** decyzje nakazowe) wyegzekwowano właściwy stan sanitarno- techniczny pomieszczeń, wyposażenia, urządzeń i sprzętu produkcyjnego, zapewnione zostały również odpowiednie warunki do mycia sprzętu produkcyjnego i rąk oraz właściwe warunki do obróbki wstępnej surowców.

Zasady GHP/GMP wdrożyło **9 019** zakładów, natomiast system HACCP – **1477**.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (**37** mandatów karnych na kwotę **9 750,00 zł**) wyegzekwowano również usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku, nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych i prowadzonych procesów produkcyjnych.

OBIEKTY OBROTU ŻYWNOCIĄ

W **2020 r.** zewidencjonowano ogółem **15 690** obiektów obrotu żywnością (hurtownie, sklepy, kioski, obiekty ruchome, tymczasowe i inne). Skontrolowano **2 784** obiekty, oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu – **918**. Za niezgodny z wymaganiami uznano **1** sklep spożywczy. Na ocenę negatywną wpłynęło wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości.

Szczegółowe informacje zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba zakładów niezgodnych z wymaganiami	Liczba decyzji adm.	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Hurtownie	1074	208	65	0	12	0	6	9
Sklepy spożywcze	9605	2190	773	1	101	2	148	6
Kioski spożywcze	1278	102	37	0	3	0	6	4
Obiekty ruchome i tymczasowe	1395	131	6	0	9	0	6	2
Inne obiekty obrotu żywnością	2338	153	37	0	7	0	2	13
Ogółem	15690	2784	918	1	132	2	168	34

W 2 sklepach kontrole wykazały uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną unieruchomienia zakładów tj.:

- brak podłączenia do sieci wodno-kanalizacyjnej, brak czystości i porządku w pomieszczeniach sklepu,
- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny zakładu oraz obecność szkodników.



Ponadto, w 6 obiektach wydano decyzje nakazujące:

- wycofać z obrotu produkty z konopi siewnych nie spełniające przepisów prawa żywnościowego, zawierające składniki nie posiadające historii spożycia w krajach UE,
- wycofać z obrotu fryturę gastronomiczną - 100% olej palmowy rafinowany, w której stwierdzono estry 3-MCPD na poziomie $5138 \pm 1028 \mu\text{g}/\text{kg}$,
- wstrzymać wprowadzanie do obrotu 3 produktów zawierających w składzie biotynę w ilości $5\ 000 \mu\text{g}$ w porcji przeznaczonej do spożycia w ciągu dnia, kwalifikowanych jako suplementy diety, do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego,
- wstrzymać wprowadzanie do obrotu 5 produktów CBD Oil: w postaci kropli zawierających w składzie olej z nasion Cannabis sativa L. w ilości od 40 mg do 80 mg w porcji przeznaczonej do spożycia w ciągu dnia oraz w postaci kapsułek zawierającego 25 g proszku z nasion Cannabis sativa L. w porcji przeznaczonej do spożycia w ciągu dnia, do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

Stan sanitarny sklepów i kiosków spożywczych ulega systematycznej poprawie z uwagi na prowadzenie na bieżąco prac modernizacyjnych oraz wprowadzanie zasad dobrej praktyki higienicznej i systemu HACCP.

Zasady GHP/GMP wdrożyły **15 533** obiekty obrotu żywnością (**99,0%**), natomiast system HACCP – **9 798** (**62,4%**).

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami (ogółem **132** decyzje administracyjne, w tym **66** decyzji nakazowych), pomieszczenia i wyposażenie obiektów obrotu żywnością zostały doprowadzone do właściwego stanu sanitarno-technicznego, zapewniono w nich odpowiednie warunki do mycia rąk i sprzętu pomocniczego, wyposażono urządzenia chłodnicze w termometry do monitorowania temperatury w ramach kontroli wewnętrznej, zabezpieczono zakłady przed dostępem szkodników oraz wyegzekwowano prowadzenie na bieżąco rejestrów w ramach GHP/GMP i systemu HACCP.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (**168** mandatów karnych na kwotę **37500 zł**) wyegzekwowano także usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku oraz nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO OTWARTE

W roku 2020 zewidencjonowano **4 197** zakładów, skontrolowano **1 088**, oceniono – **443**. Wg arkusza oceny zakładu **1 obiekt** był niezgodny z wymaganiami, co stanowi **0,2%** (w 2019 r. - 0,4%). Obiekt oceniono jako niezgodny z wymaganiami z uwagi na niezachowanie bieżącej czystości, brak termicznej dezynfekcji naczyń stołowych, brak prowadzonych rejestrów w ramach GHP/GMP i systemu HACCP, brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych pracowników zatrudnionych w kontakcie z żywnością.

Zasady GHP/GMP wdrożyło **4 190** obiektów obrotu żywnością (**99,8%**), natomiast system HACCP – **2 811 (67,0%)**.

W **4** zakładach stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego będące przyczyną ich unieruchomienia tj. niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny i techniczny pomieszczeń, urządzeń i wyposażenia, brak zapewnionej ciepłej i zimnej wody bieżącej, brak umywalki do mycia rąk, wykorzystywanie do produkcji potraw środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia/ daty minimalnej trwałości, brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych osób zatrudnionych w kontakcie z żywnością.

Z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości tj. niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń, nieprawidłowo prowadzone procesy technologiczne, brak zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego podczas transportu żywności, mrożenie żywności we własnym zakresie, niedokładne mycie sprzętu produkcyjnego i urządzeń, brak segregacji surowców i produktów, niewłaściwe warunki przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie, brak zabezpieczenia żywności nieopakowanej przed zanieczyszczeniami, wykorzystywanie surowców po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, brak warunków do higienicznego mycia i osuszania rąk, niewłaściwa higiena personelu, nieprawidłowe przechowywanie odzieży ochronnej i osobistej, brak prowadzonych rejestrów w ramach realizacji zasad GHP/GMP i HACCP, brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych osób mających kontakt z żywnością, nałożono **102 mandaty karne** na sumę **29 100 zł**.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej (**86 decyzji administracyjnych, w tym 35 decyzji nakazowych**) w znacznej części zakładów żywienia zbiorowego otwartego wyegzekwowano: poprawę stanu sanitarno-technicznego ścian, sufitów, podłóg, drzwi w pomieszczeniach zakładu, urządzeń oraz sprzętu, zapewnienie urządzeń do mycia rąk oraz drobnego sprzętu, urządzeń do prawidłowego mycia i dezynfekcji naczyń stołowych, zapewnienie ciepłej i zimnej wody bieżącej, skutecznej wentylacji, odpowiednio wyposażonego stanowiska do mycia i dezynfekcji jaj, a także prowadzenie systematycznych rejestrów w ramach GHP/GMP i HACCP oraz przeprowadzanie badań wyrobów gotowych.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO ZAMKNIĘTE

W roku **2020** zarejestrowano **2753** zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego (m.in. **70** bloków żywienia w szpitalach, **14** kuchni niemowlęcych, **161** stołówek w żłobkach i domach małego dziecka, **33** stołówki w domach dziecka i młodzieży, **687** stołówek szkolnych, **35** stołówek w bursach i internatach, **789** stołówek w przedszkolach, **44** stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych, **171** bloków żywienia w domach opieki społecznej, **129** bufetów przy zakładach pracy, **76** stołówek pracowniczych, **123** zakłady usług cateringowych, **291** innych zakładów żywienia).

Skontrolowano **681** zakładów, zatwierdzono **114**. Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono **369** obiektów, w tym **2** uznano za niezgodne z wymaganiami z uwagi na niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny i techniczny, nieprawidłowe warunki przechowywania produktów nietrwałych mikrobiologicznie, brak zabezpieczenia przed szkodnikami, brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych osób mających kontakt z żywnością oraz brak prowadzonych zapisów z działań w ramach kontroli wewnętrznej.

W **2748** obiektach (**99,8%**) zostały wdrożone zasady Dobrych Praktyk Higienicznych i Dobrych Praktyk Produkcyjnych, w **2337** - system HACCP (**84,9%**).

Przeprowadzono **775** kontroli i rekontroli, w tym **44** interwencyjne.

Interwencje dot. m.in. niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego i technicznego w zakładach, stosowania do produkcji środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, nieprawidłowego przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie, niewłaściwej jakości zdrowotnej serwowanych posiłków, podejrzenia zatrucia pokarmowego, obecności w potrawie zanieczyszczenia fizycznego w postaci kamyka, niezgodności serwowanych potraw z jadłospisem, nieprzestrzegania podstawowych zasad higieny przy przygotowywaniu posiłków, obecności szkodników w obiekcie, prowadzenia działalności gastronomicznej bez złożonego wniosku o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W wyniku kontroli stwierdzono, iż w **14** zakładach działalność prowadzona była bez uprzedniego złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu lub niezgodnie z decyzją zatwierdzającą, brak było informacji dla konsumentów dot. składników alergennych występujących w potrawach albo prowadzona była sprzedaż dzieciom i młodzieży środków spożywczych nieodpowiadających wymaganiom określonym w rozporządzeniu *Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.*

W **2** obiektach produkcja potraw odbywała się w niewłaściwych warunkach sanitarno-higienicznych, stwierdzono brak odpowiednich warunków do prowadzenia obróbki wstępnej surowców, brak wydzielonych stanowisk do przygotowywania posiłków, nieprawidłowe prowadzenie procesów mycia i dezynfekcji naczyń stołowych, prowadzenie działalności gastronomicznej bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Z uwagi na fakt, iż ww. uchybienia stwarzały zagrożenie dla zdrowia i życia konsumentów przedmiotowe zakłady zostały czasowo unieruchomione.

Na skutek wydanych **69** decyzji administracyjnych (w tym **23** decyzje nakazowe) oraz nałożonych kar pieniężnych (**14**) wyegzekwowano:

- poprawę stanu sanitarno - technicznego pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych,
- wymianę zniszczonych urządzeń i sprzętu produkcyjnego,
- prawidłowo wyposażone stanowisko do mycia i dezynfekcji jaj w pomieszczeniu obróbki wstępnej surowców,
- zapewnienie skutecznej wentylacji w pomieszczeniach produkcyjnych,
- zapewnienie bieżącej wody ciepłej w zakładzie,
- zabezpieczenie obiektu przed szkodnikami,
- przeprowadzenie badań laboratoryjnych próbek wyrobów gotowych, potwierdzających ich bezpieczeństwo oraz zgodność z kryteriami mikrobiologicznymi określonymi w rozporządzeniu Nr 2072/2005 z dnia 15.11.2005 r.
- prowadzenie zapisów z działań w ramach kontroli wewnętrznej.

Podczas kontroli sanitarnych zastosowano działania represyjne (nałożono **21** mandatów karnych na kwotę **5 100,00 zł**), w wyniku których zostały usunięte nieprawidłowości dot. bieżącego stanu sanitarno-higienicznego w pomieszczeniach produkcyjnych i magazynowych, warunków przechowywania surowców i półproduktów, prowadzonych procesów technologicznych, zabiegów mycia i dezynfekcji, obróbki wstępnej jaj, wprowadzania do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia oraz daty minimalnej trwałości, przechowywania żywności bez zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem i wtórnym zakażeniem oraz uchybienia dot. braku: segregacji asortymentowej żywności w urządzeniach chłodniczych, rozdziału prac czystych i brudnych, aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych osób zatrudnionych w kontakcie z żywnością oraz zapisów z działań w ramach kontroli wewnętrznej.

W 2020 r. w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego pobrano do badań laboratoryjnych **24** próbki żywności i wymazów sanitarnych, z których **2** zostały zakwestionowane (wymazy z powierzchni tj. miski, leja szatkownicy - z uwagi na ponadnormatywną liczbę bakterii mezofilnych oraz bakterii z grupy coli).

Ogółem w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego oceniono **325** jadłospisów, w tym **13** uznano za nieprawidłowe z uwagi na brak w posiłkach dodatku warzyw lub owoców oraz białka pełnowartościowego.

Przeprowadzono **4** oceny sposobu żywienia i we wszystkich przypadkach stwierdzono nieprawidłowości tj. zbyt niski udział energii z białka, za wysoki udział energii pochodzącej z tłuszczu oraz nieprawidłowości w realizacji składników pokarmowych (m.in. wapnia i witaminy C).



NADZÓR NAD SUPLEMENTAMI DIETY, ŻYWNOSCIĄ SPECJALNEGO PRZEZNACZENIA, ŻYWNOSCIĄ WZBOGACANĄ

W 2020 r. zarejestrowano **19** producentów suplementów diety, skontrolowano **5** wytwórni. Stan sanitarno-techniczny oraz higieniczny w omawianych wytwórniach nie budził zastrzeżeń. We wszystkich zakładach zostały wdrożone zasady GHP/GMP i system HACCP.

W tej grupie obiektów Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **2 decyzje** utrzymujące w mocy decyzje organu I instancji nakazujące czasowe wstrzymanie wprowadzania do obrotu handlowego produktów zawierających biotynę w ilości 5 000 µg, w porcji przeznaczonej do spożycia w ciągu dnia, do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W 2020 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego kontynuowały nadzór nad znakowaniem, prezentacją i reklamą wprowadzanych do obrotu suplementów diety, żywności specjalnego przeznaczenia oraz środków spożywczych wzbogacanych. Przeprowadzono ogółem **239** kontroli w zakładach produkcji i obrotu ww. produktami. Dokonano oceny pod względem składu, znakowania oraz prezentacji i reklamy ogółem **545** omawianych środków spożywczych.

Ponadto organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego prowadziły monitoring stron internetowych pod kątem zgodności z obecnie obowiązującym prawem żywnościowym, w szczególności pod kątem obecności w ofertach sprzedaży produktów zawierających nieautoryzowane składniki, stwarzających zagrożenie dla zdrowia człowieka oraz pod kątem prawidłowości prezentacji i reklamy. Ogółem sprawdzono **410** produktów (suplementy diety, żywność specjalnego przeznaczenia oraz żywność wzbogaconą).

Nieprawidłowości stwierdzono w przypadku łącznie **133** produktów (**13,9%** ogółu ocenianych). Informacje o stwierdzonych niezgodnościach z przepisami prawa żywnościowego zostały przekazane do państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych właściwych terenowo ze względu na siedzibę producenta/dystrybutora tych produktów.

Najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami były:

- wysoka zawartość biotyny, witaminy D₃, witaminy B₁₂ lub melatoniny w zalecanej do spożycia dziennej porcji produktu,
- nieprawidłowe znakowanie, prezentacja i reklama suplementów diety,
- zawarte w opisie produktu sformułowanie witamina C „lewoskrętna”,
- nieprawidłowa kwalifikacja produktów zgłoszonych jako suplementy diety,
- wprowadzanie do obrotu jako środek spożywczy produktu nie będącego żywnością.

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa łódzkiego wydali **4** decyzje administracyjne nakazujące wstrzymanie wprowadzania do obrotu handlowego **3** produktów zawierających w składzie biotynę w ilości 5 000 µg w porcji przeznaczony do spożycia w ciągu dnia, kwalifikowanych jako suplementy diety, do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego oraz 5 produktów CBD Oil: w postaci kropli zawierających w składzie olej z nasion Cannabis sativa L. w ilości od 40 mg do 80 mg w porcji przeznaczony do spożycia w ciągu dnia oraz w postaci kapsułek zawierającego 25 g proszku z nasion Cannabis sativa L. w porcji przeznaczony do spożycia w ciągu dnia, do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

Z powodu nieprzestrzegania przepisów w zakresie znakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety oraz żywności specjalnego przeznaczenia, prowadzenia działalności w zakresie sprzedaży suplementów diety przez internet bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wprowadzania do obrotu produktu (jako żywność), który nie był stosowany w celu żywienia ludzi w państwach członkowskich UE przed dniem 15 maja 1997 r., Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **27** decyzji o nałożeniu kary pieniężnej na przedsiębiorców na podstawie art. 104, art. 103 ust. 1 pkt 1b lit. c, art. 103 ust. 1 pkt 1, art. 103 ust. 1 pkt 2, art. 103 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego prowadziły również działania w związku z powiadomieniami w ramach systemu RASFF dotyczącymi m.in. stwierdzenia obecności w suplementach diety: nieautoryzowanej substancji – tetrahydrocannabinolu (THC) oraz nieautoryzowanego składnika nowej żywności – cannabidiolu (CBD), niezadeklarowanej substancji - sildenafilu oraz pochodnych sildenafilu: desmetylokarbodenafilu, ditiodesmetylokarbodenafilu i dapoksetyny, wysokiego poziomu synefryny (2000 +/- 300 mg/kg) i kofeiny (35900 +/- 7180 mg/kg), obecności w składzie pankreatyny, stwierdzenia zawartości alkaloidów pirolyzodynowych (2540 +/- 376 µg/kg), niezadeklarowanej obecności siarczynów na poziomie 19 ± 2 mg/kg, niewłaściwego poziomu witamin w surowcach przeznaczonych do produkcji suplementów.

JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH KRAJOWYCH PRODUKOWANYCH W NADZOROWANYCH ZAKŁADACH ORAZ ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W OBROTCIE W OBIEKTACH ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

W 2020 r. przeprowadzono badania laboratoryjne krajowych środków spożywczych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego:

- ogółem w zintegrowanym laboratorium WSSE w Łodzi zbadano **2799** próbek środków spożywczych, z czego zdyskwalifikowano - **72** tj. **2,6%** (w roku 2019 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł 2,4 %).
- pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano **1867** próbek, zdyskwalifikowano - **43** tj. **2,3%** (w roku 2019 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł 2,2%).
- pod względem parametrów chemicznych zbadano **734** próbki, zdyskwalifikowano **7** próbek, tj. **0,9%** (w roku 2019 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł 0,9%).

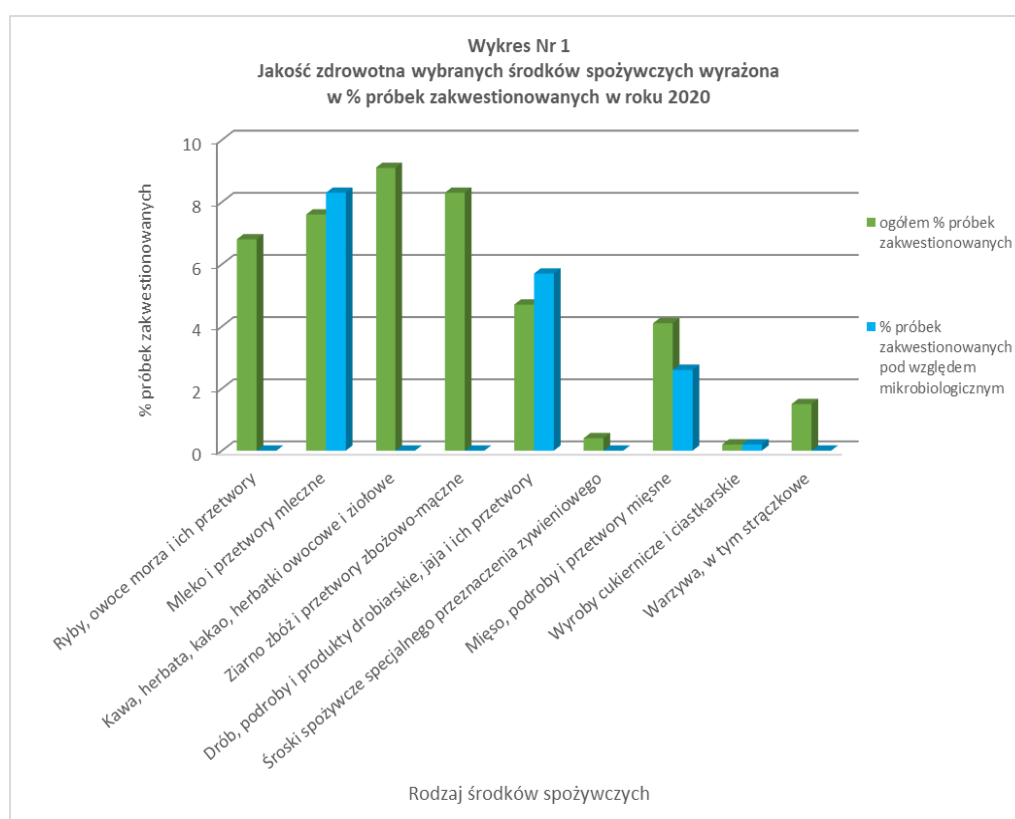
Oceniono **2405** próbek środków spożywczych krajowych pod względem cech organoleptycznych zdyskwalifikowano – **5** tj. **0,2%** (w roku 2019 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł 0,03%).

Oceniono **1603** próbki środków spożywczych krajowych pod względem znakowania. Aktualnym przepisom dotyczącym znakowania środków spożywczych nie odpowiadało **16** próbek tj. **1,0%** (w roku 2019 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł 1,0%).

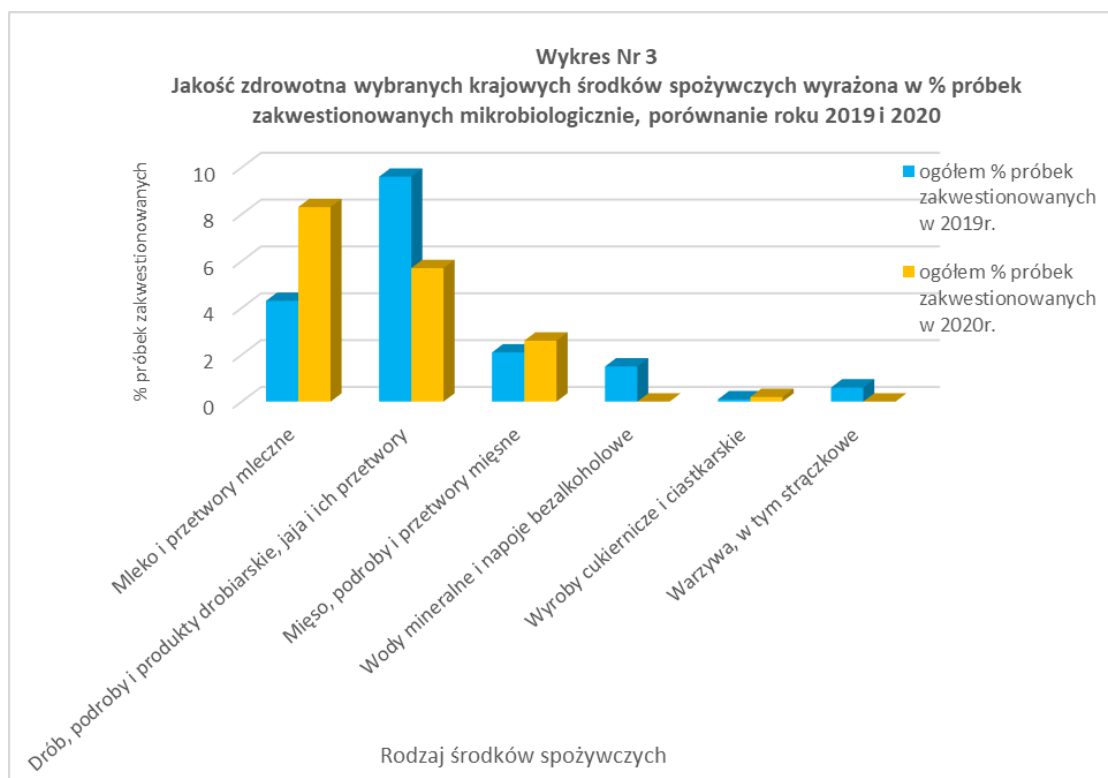
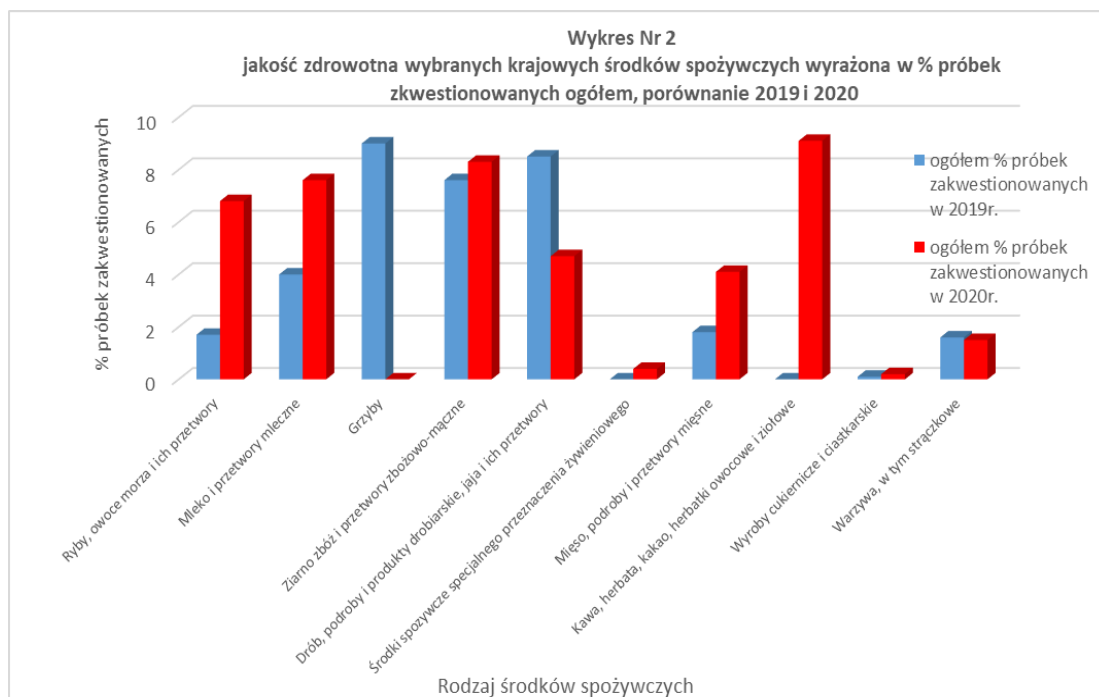
Grupy krajowych środków spożywczych według % próbek kwestionowanych oraz główne przyczyny zakwestionowania – 2020 rok

Lp.	Symbol wg Mz 48	Rodzaj / Grupa produktów	Ogółem			Mikrobiologicznie			Główne przyczyny zakwestionowania
			zbad.	zakw.	% zakw.	zbad.	zakw.	% zakw.	
1.	26	Suplementy diety	79	7	8,9	20	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
2.	03	Ryby, owoce morza i ich przetwory	74	5	6,8	45	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
3.	04	Mleko i przetwory mleczne	368	28	7,6	337	28	8,3	- nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny <i>Enterobacteriaceae</i>
4.	05	Ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne	48	4	8,3	5	0	0	- przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości glifosatu, - nieprawidłowe znakowanie, - nieprawidłowe cechy organoleptyczne
5.	02	Drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory	236	11	4,7	192	11	5,7	- obecność pałeczek <i>Salmonella</i> z gr.07 w 25g, - obecność <i>Campylobacter coli</i> w 10g, <i>Campylobacter jejuni</i> w 10g
6.	24	Środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego	225	1	0,4	161	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
7.	01	Mięso, podroby i przetwory mięsne	145	6	4,1	115	3	2,6	- obecność pałeczek <i>Salmonella</i> z gr.04 w 25g, - obecność <i>Listeria monocytogenes</i> . - nieprawidłowe cechy organoleptyczne
8.	06	Wyroby cukiernicze i ciastkarskie	460	1	0,2	425	1	0,2	- obecność pałeczek <i>Salmonella</i> spp. w 25 g
9.	10	Warzywa, w tym strączkowe	541	8	1,5	160	0	0	- przekroczenie NDP pozostałości pestycydów – cyprodynilu, chlorpiryfosu, triadimenolu, linuronu, dimetomorfu, - nieprawidłowe znakowanie
10.	22	Kawa, herbata, kakao, herbatki owocowe i ziołowe	11	1	9,1	0	0	0	- zanieczyszczenie biologiczne (obecność żywej larwy)

Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych w 2020 roku przedstawia wykres Nr 1.



Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych ogółem i mikrobiologicznie w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. przedstawiają wykresy Nr 2 i Nr 3.



WYTWÓRNIENIE MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ MIEJSCA OBROTU TYMI PRODUKTAMI

W 2020 r. zewidencjonowano:

- **84** wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- **592** miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Skontrolowano **12** wytwórni, przeprowadzono **13** kontroli, oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu - **9** wytwórni, wszystkie były zgodne z wymaganiami.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie warunków przechowywania surowców i produktów gotowych, stanu sanitarno-higienicznego i technicznego pomieszczeń wytwórni, procesu technologicznego, wdrożonych zasad dobrej praktyki produkcyjnej, śledzenia drogi materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, oznakowania wyrobów, deklaracji zgodności oraz dokumentacji potwierdzającej, że materiały i wyroby spełniają wymagania określone w *rozporządzeniu (WE) Nr 1935/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 października 2004 r. w sprawie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz uchylającym dyrektywy 80/590/EWG i 89/109/EWG (Dz. Urz. UE L 338 z 13.11.2004 r., z późn. zm.)* oraz w *rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 10/2011 z 14 stycznia 2011 r. w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością (Dz. Urz. L 12 str. 1 z 15.01.2011r. z późn. zm.)* i w *ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2018 r. poz. 1541, z późn. zm.)*.

Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w **84** wytwórniach i w **532** miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.



W roku 2020 na terenie województwa łódzkiego skontrolowano **56** obiektów obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w których przeprowadzono **68** kontroli, nie stwierdzając nieprawidłowości.

OBIEKTY PRODUKCJI I KONFEKCJONOWANIA PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH

W 2020 r. zewidencjonowano **48** zakładów produkujących i konfekcjonujących produkty kosmetyczne, **3** zakłady produkcji produktów kosmetycznych (bez konfekcjonowania) oraz **4** zakłady konfekcjonujące produkty kosmetyczne (bez produkcji), w sumie **55** zakładów.



Oceniono:

- w zakresie warunków produkcji - **2** zakłady,
- w zakresie dokumentacji - **2** zakłady,
- w zakresie oznakowania opakowań jednostkowych - **4** zakłady, wszystkie były zgodne z wymaganiami.

W wyniku kontroli przeprowadzonych w **2** zakładach produkujących i konfekcjonujących produkty kosmetyczne stwierdzono nieprawidłowe oznakowanie 2 hydroalkoholowych, niespłukiwanych żeli do rąk, gdyż nazwa tych produktów zawierająca określenie *antybakteryjny żel do rąk* sugeruje właściwości produktu biobójczego. W oznakowaniu tych produktów została naruszona zasada nadrzędności oświadczeń, bowiem działanie antybakteryjne nie może być działaniem deklarowanym jako główne działanie kosmetyku. W takim przypadku produkt powinien być zakwalifikowany jako produkt biobójczy.

W celu wyegzekwowania usunięcia ww. nieprawidłowości organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego wydały **4 decyzje administracyjne** (w tym **2** decyzje organu II instancji).

W obiektach obrotu produktami kosmetycznymi oceniono w zakresie dokumentacji - **1** hurtownię, która spełniała wymagania. W zakresie oznakowania opakowań jednostkowych oceniono **5** obiektów obrotu, wszystkie były zgodne z wymaganiami.

W zakładach produkujących i konfekcjonujących produkty kosmetyczne oraz w obiektach obrotu produktami kosmetycznymi nie nakładano kar pieniężnych.

JAKOŚĆ ZDROWOTNA MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH

W 2020 roku przebadano laboratoryjnie **57 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością**. Żadnej próbki nie zakwestionowano. Ponadto zbadano **66 próbek produktów kosmetycznych**. Zakwestionowano **1 próbkę** tj.: pastę do zębów z uwagi na nieprawidłowe oznakowanie.

WNIOSKI

1. Odsetek obiektów niezgodnych z wymaganiami w 2020 r. był nieco większy niż w 2019 r. i wynosił 0,23% (w 2019 r. - 0,19%).
2. Wykonanie obowiązków wynikających z decyzji administracyjnych przez właścicieli zakładów produkcji i obrotu żywnością przyczyniło się do poprawy warunków sanitarno- technicznych w obiektach, wymiany zniszczonego sprzętu, zapewnienia właściwych warunków do czyszczenia i dezynfekcji sprzętu roboczego oraz mycia rąk.
3. W wyniku podejmowanych działań przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno- technicznego pomieszczeń, urządzeń i sprzętu w zakładach żywienia zbiorowego, zapewnienie prawidłowego przebiegu procesów produkcyjnych oraz właściwej dezynfekcji termicznej naczyń stołowych.
4. Na podstawie analizy wyników badań laboratoryjnych próbek środków spożywczych krajowych stwierdzono, iż % próbek zakwestionowanych w 2020r. kształtował się na poziomie zbliżonym do roku 2019 r. i wynosił 2,6% (w 2019 r. - 2,4%).
5. W celu zapewnienia bezpieczeństwa żywności w 2021r. będzie kontynuowany nadzór sanitarny szczególnie w zakresie:
 - zachowania łańcucha chłodniczego w przypadku środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie,
 - warunków produkcji lodów,
 - produkcji pierwotnej owoców miękkich i warzyw zielonych przeznaczonych do bezpośredniego spożycia oraz kiełków i nasion przeznaczonych do produkcji kiełków,
 - prawidłowości składu, oznakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety, żywności specjalnego przeznaczenia oraz środków spożywczych wzbogacanych witaminami lub składnikami mineralnymi.

Przygotowała:

*Bożena Kaczmarczyk
Kierownik Oddziału Nadzoru
Bezpieczeństwa Żywności, Żywienia
i Produktów Kosmetycznych WSSE*

W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ

NADZÓR BIEŻĄCY

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się **959** jednostek użytkujących **1646** aparatów rentgenowskich. W narażeniu na promieniowanie X pracuje łącznie ok. **3118** osób.

Ze względu na wprowadzony w marcu 2020 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, przeprowadzono wyłącznie kontrole zaplanowane na pierwszy kwartał 2020 r.

W minionym roku Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **124** zezwolenia na uruchomienie aparatury rentgenowskiej wraz z medycznymi pracownikami rentgenowskimi (przy wydawaniu zezwoleń uwzględniano nowe wymagania w zakresie dokumentacji jednostek zgodnie z obowiązującymi przepisami) oraz **20** zgód na udzielanie świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych oraz z zakresu radiologii zabiegowej.

W związku z wprowadzonym stanem epidemii w 2020 r. pracownicy Oddziału przeprowadzili łącznie **63** kontrole w **63** pracowniach rtg. Kontrole wykonywane i dokumentowane były zgodnie z obowiązującymi procedurami wprowadzonymi przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W trakcie przeprowadzonych kontroli sprawdzano i egzekwowano realizację wymagań w zakresie higieny radiacyjnej, wynikających z ustawy Prawo atomowe, dotyczących aparatury i personelu narażonego na działanie promieniowania X. Zwracano także uwagę na stan sanitarno-techniczny pomieszczeń pracowni rtg. Na podstawie przeprowadzonych kontroli, Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **2** decyzje nakazujące usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli sanitarnych, **3** decyzje odmawiające wydanie zezwolenia z uwagi na niespełnienie przez jednostkę starającą się o zezwolenie wymagań określonych obowiązującymi przepisami prawa.

Podczas przeprowadzonych kontroli wykonano **723** pomiary mocy dawek promieniowania X przy **88** stanowiskach rtg, sprawdzając stan osłon przed promieniowaniem oraz narażenie na stanowiskach pracy i w miejscach przebywania ludzi.

W roku 2020 w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego oraz odbiorów nowych pracowni i aparatów rtg na podstawie opracowanych i wdrożonych instrukcji roboczych, prowadzono na terenie województwa łódzkiego kontrolę jakości wybranych parametrów fizycznych aparatury rentgenowskiej.

Wszystkie przeprowadzone w minionym roku kontrole dotyczyły pracowni rentgenowskich, zakłady stosujące urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne miały być kontrolowane od kwietnia minionego roku, jednak ze względu na wprowadzony w marcu 2020 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, kontrole te nie doszły do skutku.

W ramach Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi w roku 2020 działała **1** Placówka Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych. Placówka prowadziła pomiary w zakresie monitoringu państwowego służącego do oceny sytuacji radiacyjnej kraju, oraz w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności. Pobierano próby a następnie prowadzono pomiary skażeń promieniotwórczych mleka i innych produktów żywnościowych jak: mięso, ryby, drób, jaja, warzywa, owoce, pasze oraz wodę powierzchniową przeznaczoną do spożycia z ujęć wodociągu łódzkiego. Łącznie pobrano **41** próbek.

Rodzaj zbadanych prób oraz otrzymane wyniki skażeń zawarto w zał. do sprawozdania. Wyniki pomiarów były przekazywane do Centrum ds. Zdarzeń Radiacyjnych Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki.

Placówka uczestniczyła w międzylaboratoryjnym badaniu porównawczym organizowanym przez CLOR.

W 2020 r. nie stwierdzono wystąpienia zdarzenia radiacyjnego o zasięgu wojewódzkim.

Przygotowała:

Agata Majczak

Kierownik Oddziału Higieny Radiacyjnej WSSE

W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Działania wykonywane w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego są szczególnie ważne ze względu na fakt, iż dotyczą zamierzeń wywołujących długofalowe skutki, często o dużym zasięgu terytorialnym oraz szerokim spektrum oddziaływania na środowisko i warunki życia człowieka w miejscu zamieszkania, pracy, wypoczynku i innych aktywności, przez co mają istotny wpływ nie tylko na obecny, ale również na przyszły stan sanitarny regionu.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dokonują oceny projektowanych zamierzeń planistycznych, inwestycyjnych i systemowo-organizacyjnych odnoszących się do obszarów gmin, powiatów, województwa, rozwiązań techniczno-budowlanych obiektów, infrastruktury oraz rozwiązań technologicznych różnych procesów w aspekcie spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz maksymalnego ograniczenia niekorzystnego oddziaływania planowanych przedsięwzięć na środowisko, w tym zdrowie ludzi. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podczas uzgadniania dokumentacji projektowej, opiniowania warunków realizacji przedsięwzięć oraz opiniowania dokumentów takich jak: miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, programy ochrony środowiska, programy gospodarki niskoemisyjnej, plany zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, programy usuwania azbestu, programy ochrony przed hałasem, programy rewitalizacji, programy strategii rozwoju czy plany rewitalizacji zwracają szczególną uwagę na: poprawę funkcjonalności i parametrów infrastruktury technicznej, instalowanie ekranów akustycznych chroniących zabudowę mieszkaniową, wymianę przestarzałych, wysokoemisyjnych źródeł ciepła na energooszczędne i ekologiczne, w tym pochodzące z odnawialnych źródeł energii, termomodernizację budynków. Ponadto w opiniowanych dokumentach zwraca się uwagę na zapisy dotyczące zasad zagospodarowania stref stykowych obszarów produkcyjno-usługowych z funkcjami wrażliwymi (zabudowa mieszkaniowa, usługi społeczne, tereny o funkcji rekreacyjnej), lokalizacji pasów zieleni izolacyjnej czy też ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko wynikającego z charakteru prowadzonej działalności w stosunku do terenów sąsiednich.

Wśród spraw załatwionych w 2020 r. przez Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego w zakresie opiniowania warunków realizacji przedsięwzięć, uzgodnień projektów budowlanych oraz opiniowania lokalizacji inwestycji mieszkaniowych i inwestycji towarzyszących należy wyróżnić m.in.: zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia inwestycyjnego polegającego na budowie drogi ekspresowej S-14 – zachodniej obwodnicy Łodzi na wybranych odcinkach; zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia polegającego na „Rozbudowie drogi wojewódzkiej nr 484 na odcinku Żelów – Bełchatów; zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia polegającego na przebudowie wiaduktu zlokalizowanego przy ul. Łódzkiej w Zgierzu; uzgodnienie projektu budowlanego instalacji podczyszczania ścieków w Ksawerowie; uzgodnienie projektu budowlanego polegającego na „Budowie zapasowego zbiornika retencyjnego wody uzdatnionej wraz z jego uzbrojeniem na terenie Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Księża Wólka, gmina Pęczniew; uzgodnienie projektu budowlanego „Przebudowy wraz ze zmianą sposobu użytkowania pomieszczeń Gimnazjum w Gorzkowicach”; uzgodnienie projektu budowlanego przebudowy, termomodernizacji i zmiany sposobu użytkowania byłego Domu Dziecka na Powiatowe Centrum Opiekuńczo – Mieszkalne, Zakład Rehabilitacji Leczniczej, Stacjonarny Ośrodek Terapii Uzależnień w Sulejowie przy ul. Kubusia Puchatka; zaopiniowanie lokalizacji inwestycji mieszkaniowej polegającej na przebudowie, nadbudowie i rozbudowie wraz ze zmianą sposobu użytkowania z funkcji usługowo – magazynowej na mieszkalną i parking wielopoziomowy budynku przedzalni-skręcalni Widzewskiej Manufaktury przy ul. Piłsudskiego 135 w Łodzi.

Na poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych, a tym samym poprawę stanu sanitarnego województwa łódzkiego mają wpływ obiekty, w których prowadzona będzie działalność lecznicza, budynki oświaty i nauki oraz obiekty chroniące gospodarkę gruntowo-wodną i wpływające na poprawę komunikacji w regionie, w których dopuszczeniu do użytkowania uczestniczyły organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Wśród nich należy wyróżnić takie inwestycje jak: przebudowa SOR w Szpitalu Wojewódzkim im. Jana Pawła II w Bełchatowie przy ul. Czaplinieckiej 123 wraz z wewnętrznymi instalacjami; rozbudowa budynku Szpitala Powiatowego w Pajęcznie; modernizacja i doposażenie Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii w Samodzielnym Szpitalu Wojewódzkim im. Mikołaja Kopernika w Piotrkowie Trybunalskim przy ul. Rakowskiej 15; Blok Operacyjny Szpitala Wojewódzkiego w Sieradzu; Modernizacja kompleksu budynków UŁ, ul. Kopcińskiego 16/18 w Łodzi; budynek przedszkola wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną: placem zabaw, wewnętrznym układem komunikacyjnym i miejscami parkingowymi w Niechcicach przy ul. Osiedle Przylesie 24; przebudowa zaplecza sali sportowej i łącznika oraz remont sali sportowej Szkoły Podstawowej im. 4 Pułku Piechoty Legionów w Zapolicach przy ul. Głównej 19; budynek basenu – Centrum Rekreacyjno-Sportowe "Relaks" w Zduńskiej Woli usytuowany przy ul. Kobusiewicza; budynek sali gimnastycznej, szatni, kuchni i jadalni przy Szkole Podstawowej nr 5 w Zduńskiej Woli przy ul. Łaskiej 84; żłobek przy Przedszkolu Niepublicznym „MIŚ” w Kutnie przy ul. Dojazd 5; Przebudowa Ośrodka Kultury Gminy Kutno w miejscowości Leszczynek; Stacja Uzdatniania Wody w gminie Kleszczów; Oczyszczalnia ścieków w Kurowicach; Gazociąg w Konstantynowie Łódzkim przy ul. Zgierskiej i sieć wodociągowa z przyłączami w gm. Lutomiernik przy ul. Słonecznej; sieć wodociągowa i kanalizacyjna przy ul. Rzgowskiej i ul. Miłej w Pabianicach; rozbudowa oczyszczalni ścieków w Dobroniu; przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Paradyżu; modernizacja i przebudowa dróg istniejących w powiecie poddębickim.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dokonują również oceny występowania znaczącego zagrożenia dla zdrowia ludzi na danym terenie, które jest związane z historycznym zanieczyszczeniem ziemi lub występowaniem szkody w środowisku. Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w powyższym zakresie w 2020 r. zaopiniował m.in.: warunki przeprowadzenia działań naprawczych dla zanieczyszczenia powierzchni ziemi terenu położonego przy ul. Batorego 29–33 w gminie Stryków; projekt planu remediacji powierzchni ziemi w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 62; warunki przeprowadzenia działań naprawczych dla zanieczyszczenia powierzchni ziemi na obszarze wycieku produktu naftowego z nielegalnego przyłącza do rurociągu PERN S.A. relacji Płock – Koluszki w miejscowości Rogów; projekt planu remediacji historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi terenu Bazy Magazynowej nr 12 Dobryszycy; projekt planu remediacji powierzchni ziemi na terenie położonym przy ul. Mszczonowskiej 36 w Rawie Mazowieckiej.

Ponadto, w 2020 r. działań zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, oprócz zadań bieżących, brał czynny udział w działaniach związanych ze stanem epidemii wprowadzonym w związku z zakażeniem koronawirusem SARS-CoV-2. Wykonywane zadania miały na celu zminimalizowanie ryzyka zakażenia koronawirusem oraz podniesienia poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa.

Liczba stanowisk zajętych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego zależy w dużej mierze od liczby przedsięwzięć planowanych i realizowanych w województwie w danym roku. W 2020 roku ogólna liczba tych stanowisk w województwie łódzkim kształtowała się na poziomie ok. 6240.

Reasumując, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie działań zapobiegawczego nadzoru sanitarnego zapewniają na różnych etapach procesu inwestycyjnego (planowanie strategiczne, zagospodarowanie przestrzenne, projektowanie i realizacja) właściwy stan sanitarno-zdrowotny w obiektach, wpisując się w ochronę zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych.

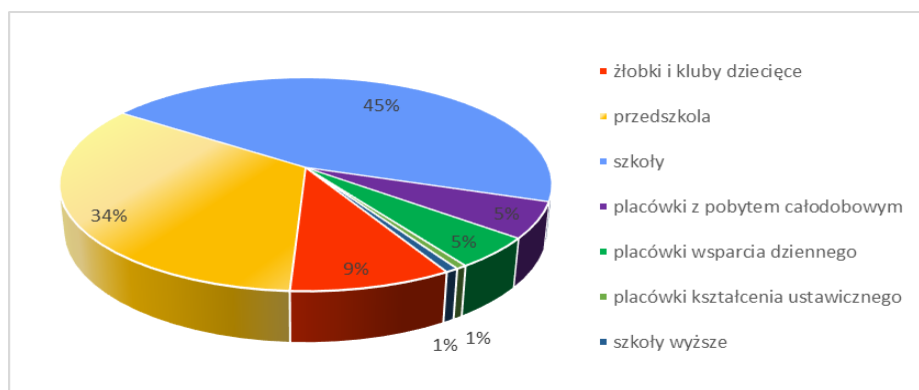
Przygotowała:

Magdalena Frątczak

Kierownik Oddziału Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

W 2020 r. pod nadzorem pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się **2576** placówek stałych, oraz ok. **967** turnusów wypoczynku. Podział na poszczególne typy placówek nauczania i wychowania obrazuje poniższy wykres.



Z uwagi na ogłoszenie w 2020 r. stanu epidemii na terenie Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzone ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty, w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19, kontrole sanitarne przeprowadzono w **22%** placówek.

ŻŁOBKI I KLUBY DZIECIĘCE

Z roku na rok obserwuje się zwiększenie liczby placówek zapewniających opiekę dzieciom poniżej 3 roku życia - w porównaniu do roku ubiegłego ich liczba wzrosła o **28**. Sytuacja jest bardzo dynamiczna, wiele placówek zakończyło swoją działalność, a powstały nowe, np.: powstało **5** w pow. piotrkowskim, **3** w skierniewickim, **2** w pow. bełchatowskim i w pow. łowickim, **1** w pow. kutnowskim, natomiast zlikwidowano po **2** w powiatach: kutnowskim, piotrkowskim, wieluńskim. Stan higieniczno-sanitarny tych placówek nie budził zastrzeżeń.

PRZEDSZKOLA

Na terenie województwa łódzkiego w 2020 roku funkcjonowało **833** przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego (o 14 mniej niż w 2019 r.).

Skontrolowano **222** placówki przedszkolne (**27%**). Większość placówek mieści się w budynkach posiadających dobre warunki lokalowe, za wyjątkiem kilku na terenie miasta Łodzi, które z uwagi na zły stan sanitarno-techniczny objęte są od lat postępowaniem administracyjno-egzekucyjnym, np. PM Nr 83 i Nr 138.

Poprawę warunków lokalowych uzyskano, dzięki:

- prowadzonym pracom remontowym, np. w 4 przedszkolach łódzkich przeprowadzono prace termomodernizacyjne budynków, tj. w PM Nr: 4, 142, 152, 165,
- przeniesieniu do innych budynków, np.: Przedszkole w Niechcicach (pow. piotrkowski) przeniesiono do nowo-wybudowanego budynku, Przedszkole w Galewicach (pow. wierszowski) do budynku SP i utworzono zespół, Przedszkole w Lubochni (pow. tomaszowski) przeniesiono do budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego, część grup Przedszkola w Strzelcach (pow. kutnowski), funkcjonującego budynku nieprzystosowanym z lat 30-tych przeniesiono do budynku Szkoły Podstawowej.
- rozbudowie i modernizacji: rozbudowano Przedszkole Samorządowe w Kiernozi i przedszkole Samorządowe w Wolborzu (pow. piotrkowski).

Pracownicy PSSE dokonali ocen dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci w **40** placówkach – stanowiska (za wyjątkiem kilku) były prawidłowo zestawione, wszystkie meble posiadały odpowiednie atesty i certyfikat.

SZKOŁY

W roku 2020 na terenie województwa łódzkiego nadzorowano **1120** szkół różnego typu, w tym **234** zespoły szkół. Skontrolowano **23%** (**258** szkół).

Z uwagi na wprowadzenie w Polsce stanu epidemii, w celu ograniczenia ryzyka rozprzestrzeniania się zakażeń koronawirusem Sars-CoV-2, szkoły przez większość część roku były zamknięte i funkcjonowały w systemie nauki zdalnej, tj. od 16 marca do wakacji, od 24 października 31 grudnia (wszystkie za wyjątkiem klas I-III w szkołach podstawowych i specjalnych), a od 9 listopada do 31 grudnia – wszystkie.

W czasie prowadzenia nauki stacjonarnie, szkoły, w których wystąpiły przypadki zakażeń wirusem Sars-Cov-2, po pozytywnym zaopiniowaniu przez właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, przechodziły na kształcenie hybrydowe lub zdalne. W okresie od 1 września do 9 listopada rozpatrzono ogółem **548** wniosków dyrektorów szkół o zmianę trybu nauczania – w **515** przypadkach zaopiniowano pozytywnie.

W celu zapewnienia bezpiecznego powrotu uczniów do szkół po przerwie wakacyjnej, pracownicy Inspekcji Sanitarnej ściśle współpracowali z dyrektorami placówek. W tym zakresie przeprowadzono 200 kontroli, podczas których uwagę zwracano na realizowanie wytycznych MEN, MZ i GIS dot. organizacji zajęć w szkole, higieny, czyszczenia i dezynfekcji pomieszczeń i powierzchni, gastronomii oraz postępowania w przypadku podejrzenia zakażenia poprzez utworzenie regulaminów i procedur.

• *Ocena stanu technicznego szkół*

Stan techniczny budynków szkół ulega stopniowej poprawie – w wielu szkołach w okresie wakacyjnym prowadzono remonty lub drobne prace remontowo-konserwatorskie, polegające m. in. na odnawianiu ścian, sufitów: w pomieszczeniach dydaktycznych, sanitariatach, ciągach komunikacyjnych oraz renowacji podłóg, armatury łazienkowej, mebli szkolnych.

W części szkół prowadzono większe remonty, np. termomodernizacje budynków, polegające na: dociepleniu budynku, wymianie stolarki okiennej i naprawie dachu wykonano w 22 łódzkich szkołach, m.in. w: SP Nr: 2, 4, 11, 35, 71, 101, 139, 114, 141, 170 w Łodzi, SP w Mileszkach, ZS Samochodowo-Mechanicznych w Łodzi, ZS Geodezyjno-Technicznych w Łodzi, Technikum Nr 3 w Łodzi, XV LO w Łodzi, SP Specjalnej Nr 7 w Łodzi, a także w ZSP Nr 1 w Łowiczu, ZS Zawodowych w Aleksandrowie Łódzkim.

Inne generalne remonty wykonano m.in. w: SP w Stachlewie (pow. łowicki), SP w Drzewicy (pow. opoczyński)

Rozbudowano o nowe zaplecze dydaktyczne budynek SP w Czernikowie (pow. łęczycki), **3** szkoły (**2** technika i **1** liceum) w Kutnie prowadzone przez Stowarzyszenie Szkół Katolickich oraz **2** szkoły w Aleksandrowie Łódzkim (pow. zgierski) przeniesiono do nowo wybudowanych budynków.

Jednakże, w dalszym ciągu - z uwagi na ograniczone środki finansowe - problemem pozostaje wyegzekwowanie wykonania obowiązków zawartych w decyzjach administracyjnych, dotyczących stanu sanitarno-technicznego w szkołach funkcjonujących na terenie miasta Łodzi, w związku z czym **36** łódzkich szkół objętych jest postępowaniem administracyjno-egzekucyjnym.

• *Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej*

Wszystkie szkoły na terenie województwa łódzkiego są podłączone do wodociągów (**1** posiada własne ujęcie wody), żadna nie posiada ustępów zewnętrznych, **30%** nie jest podłączonych do kanalizacji centralnej (posiada własny zbiornik).

We wszystkich skontrolowanych placówkach opracowano wewnętrzne procedury dotyczące ich bezpiecznego funkcjonowania - zapewniono środki do dezynfekcji rąk i powierzchni, środki higieniczne (mydło w płynie, ręczniki jednorazowe, itp.), w widocznych miejscach zamieszczono instrukcje mycia i dezynfekcji rąk, zasady przestrzegania higieny, wydzielono izolatki, do większości placówek zakupiono termometry bezdotykowe, prowadzono monitoring dezynfekcji pomieszczeń, urządzeń terenowych na placu zabaw i pomiaru temperatury.

Zachowanie standardów dostępności do urządzeń higieniczno-sanitarnych dla uczniów stwierdzono w większości (**95%**) placówek.

Natryskownie w blokach sportowych posiadało **50%** szkół, jednakże bardzo rzadko są one wykorzystywane przez uczniów – w zaledwie **4** skontrolowanych szkołach - **3%** posiadających czynne natryskownie użytkowane są zawsze po zajęciach w-f, a w **28 (22%)** sporadycznie. Z wyjaśnień dyrektorów wynika, że jest to w dużym stopniu spowodowane małą ilością czasu podczas przerw międzylekcyjnych.

- ***Infrastruktura do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego***

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego ulegają stopniowej poprawie, głównie dzięki budowie sal gimnastycznych, hal sportowych oraz wielofunkcyjnych boisk, i tak: w 2020 r. oddano do użytku nowe bloki sportowe m.in. w: SP w Chechle (pow. pabianicki), SP w Dalikowie i SP w Domaniowie (pow. poddębicki), SP w Aleksandrowie (pow. piotrkowski), SP w Makowie (pow. sieradzki), SP Nr 5 w Zduńskiej Woli. Przeprowadzono remonty sal gimnastycznych i bloków sportowych, m.in. w ZS Integracyjnych Nr 111 w Łodzi oraz boiska np. przy: SP Nr 2 w Piotrkowie Trybunalskim, a także wykonano obowiązki tytułu wykonawczego w XV LO w Łodzi.

Jednakże, w dalszym ciągu infrastruktura do prowadzenia zajęć w-f w szkołach jest niewystarczająca - brak sali zajęć ruchowych odnotowano w **23%** skontrolowanych szkół, a boiska nie posiada **54%** szkół. W szkołach z niedostateczną infrastrukturą sportową uczniowie ćwiczą na korytarzach lub zajęcia prowadzone są w salach innych szkół, w okresie wiosenno - letnim - na świeżym powietrzu. Część placówek, mimo posiadania własnej infrastruktury sportowej, dodatkowo korzysta z basenu, stadionu miejskiego lub gminnego i hal sportowych.

Stan sanitarno-techniczny bloków wychowania fizycznego (sale gimnastyczne, natryskownie i przebieralnie) w wielu placówkach był niezadawalający. W związku z nieprawidłowościami, w tym zakresie, w szczególności dot. ścian, sufitów (brudne, ze śladami po zaciekach, ubytkami farby i tynku) oraz podłóg (parkiety ze zdartym lakierem, nie dające się utrzymać w czystości ze szczelinami, miejscami ruchome) – w **12** placówkach trwają postępowania administracyjne i egzekucyjne.

- ***Warunki pracy ucznia***

Pracownicy pionu HDM oceniali zapewnienie właściwych warunków higieny procesu nauczania - sprawdzano dostosowanie mebli szkolnych do wzrostu dzieci – wychowawcy grup/klas oraz sami uczniowie/dzieci stosują się do wymogów dotyczących prawidłowego zestawienia, oznakowania i dostosowania mebli do wzrostu. Zwracano również uwagę na odpowiednią temperaturę pomieszczeń, właściwą wentylację, oświetlenie, możliwość ochrony przed nadmiernym nasłonecznieniem oraz wietrzenie pomieszczeń.

Dokonywano również oceny tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych w zakresie równomiernego ich rozłożenia na przestrzeni tygodnia oraz rozpoczynania zajęć o stałej porze – w **2%** skontrolowanych oddziałów stwierdzono nieprawidłowości, które głównie dotyczyły przekroczenia liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia o ponad 1 godzinę.

W większości skontrolowanych szkół, zwłaszcza podstawowych i specjalnych, funkcjonują świetlice szkolne, które zapewniają uczniom opiekę poza zajęciami lekcyjnymi.

Miejsce na pozostawienie podręczników organizowane jest w szkołach w różny sposób, najczęściej są to szafki indywidualne zlokalizowane na korytarzach, w szatniach, czy salach lekcyjnych, czasami są to półki lub szafki salach dla uczniów danej klasy.

- ***Substancje i preparaty chemiczne w szkolnych pracowniach***

W 2020 r. substancje chemiczne i ich mieszaniny posiadało **25%** skontrolowanych szkół.

Jak co roku prowadzony był nadzór nad szkolnymi pracowniami chemicznymi, w szczególności sprawdzano sposób przechowywania i oznakowania odczynników, jak również posiadanie aktualnego ich spisu. Uczniowie systematycznie zapoznawani byli z treścią kart charakterystyk w/w substancji, a w pracowniach chemicznych w widocznym miejscu znajdowały się regulaminy oraz instrukcje bhp, określające zasady bezpiecznego korzystania z wyposażenia.

Szkoły posiadające przeterminowane substancje chemiczne sukcesywnie oddają je do utylizacji.

WARSZTATY SZKOLNE I CENTRA SZKOLENIA ZAWODOWEGO

Na terenie woj. łódzkiego w 2020 r. skontrolowano **3** (z **15** istniejących) placówki kształcenia ustawicznego, tj.: warsztaty i centra szkolenia zawodowego funkcjonujące samodzielnie, a także **2** warsztaty szkolne (z **24** ogółem), wchodzące w skład zespołów szkół ponadgimnazjalnych. Stan sanitarno - techniczny większości z nich nie budził większych zastrzeżeń, za wyjątkiem kilku, np.: Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Łodzi, ZS Samochodowych w Łodzi - które objęte są postępowaniami egzekucyjnymi. Znaczną poprawę warunków natomiast uzyskano w ZS CKU w Zduńskiej Dąbrowie (pow. łowicki) - przebudowano warsztat i garaże na nowoczesny budynek diagnostyki pojazdów i maszyn rolniczych.

PLACÓWKI Z POBYTEM CAŁODOBOWYM

Na terenie woj. łódzkiego w 2020 r. funkcjonowało **135** placówek z pobytem całodobowym, do których zalicza się:

- placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym domy dziecka i pogotowia opiekuńcze, domy studenckie,
- bursy i internaty,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapii,
- specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze.

W 2020 r. funkcjonowało **46** placówek **opiekuńczo-wychowawczych**. Skontrolowano **1** Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą w Mroczkowie Gościńnym, którą oddano do użytku w 2020 roku. Przeprowadzono również 1 kontrolę interwencyjną w DD w Skierniewicach.

Bursy i internaty wchodzą w skład zespołów szkół i specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych - **25**, a także funkcjonują samodzielnie - **20**. Skontrolowano **5** placówek tego typu. Wykonano obowiązki decyzji w Bursie Szkolnej Nr 11 w Łodzi, natomiast w związku z interwencją dot. występowania pluskiew nałożono mandat karny w Bursie Szkolnej Nr 12 w Łodzi.

Domy studenckie, z uwagi na nie organizowanie zajęć stacjonarnych na uczelniach wyższych przez większość roku, funkcjonowały w ograniczonym zakresie, stosując zasady reżimu sanitarnego.

Specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze zapewniają naukę i opiekę dzieciom niepełnosprawnym fizycznie bądź umysłowo, a zatem obiekty, w których funkcjonują, w większości są dostosowane do zindywidualizowanego trybu nauczania. Skontrolowano **3** z **19** funkcjonujących ośrodków, tj. SOSW w Tomaszowie Mazowieckim, Piotrkowie Trybunalskim i w Działoszynie - stan sanitarno-techniczny był bardzo dobry.

W 2020 r. funkcjonowało **12 Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych i Socjoterapii**, przeprowadzono kontrolę sanitarną w MOS „Domostwo” w Żychlinie.

PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO

W 2020 r. pod nadzorem znajdowało się **118** placówek tego typu. W większości były to świetlice środowiskowe, a także ogniska wychowawcze, ośrodki dydaktyczno-rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych, ośrodki adaptacyjne. W 2020 r. powstało Centrum Rehabilitacji i Terapii Dzieci i Młodzieży w Zduńskiej Woli oraz placówka wsparcia dziennego w Kwiatkowicach.

Skontrolowano **14** placówek – ich stan sanitarno-techniczny nie budził zastrzeżeń. Poprawiły się warunki w świetlicy środowiskowej w Łasku, dzięki przeniesieniu do nowo oddanego budynku.

PLACÓWKI WYCHOWANIA POZASZKOLNEGO

W większości to: domy kultury i pałace młodzieży, ogniska pracy pozaszkolnej, pozaszkolne placówki specjalistyczne i inne. Powstała Niepubliczna Szkoła Muzyczna I-go stopnia w Głownie (pow. zgierski).

Placówki te w 2020 r., z uwagi na sytuację epidemiologiczną, funkcjonowały – podobnie jak szkoły w ograniczonym zakresie, w reżimie sanitarnym. W 2020 r. z **88** placówek będących pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej skontrolowano **11** - znajdowały się w bardzo dobrym stanie sanitarno-technicznym.

PLACÓWKI WYPOCZYNKU LETNIEGO I ZIMOWEGO

Na terenie woj. łódzkiego w 2020 r. do bazy MEN zgłoszono **967** turnusy wypoczynku (**651** letnich, **316** zimowych). Wypoczynek (zwłaszcza zimowy) organizowano przeważnie w miejscu zamieszkania w formie półkolonii. Turnusy wyjazdowe odbywały się w postaci, m.in.: kolonii, obozów: pod namiotami, sportowych, artystycznych i innego typu.

Ze względu na aktualną sytuację epidemiologiczną w 2020 roku wypoczynek letni dla dzieci i młodzieży odbywał się przy zachowaniu określonych ograniczeń sanitarnych - zgodnie z wytycznymi MEiN, MZ i GIS. Organizatorzy wypoczynku mieli opracowane własne procedury mycia, dezynfekowania powierzchni, pomieszczeń i sprzętu.

W jednym przypadku, w Ośrodku Obozowo – Biwakowym w Kuźnicy, z uwagi na stwierdzenie pozytywnych wyników w kierunku koronawirusa Sars-CoV-2 u dwóch uczestniczek, podjęto decyzję o objęciu obowiązkową kwarantanną całego podobozu i w porozumieniu z Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego zorganizowano miejsce odbywania kwarantanny w hotelu w Działoszynie.

PODSUMOWANIE

Z uwagi na ogłoszenie w 2020 r. stanu epidemii na terenie Rzeczypospolitej Polskiej i wprowadzone ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 kontrole wykonano w **22%** placówek. Wydawane były opinie o zawieszeniu zajęć i zmianie trybu nauczania w szkołach i przedszkolach. Przeprowadzono wywiady i oceniano sytuację epidemiologiczną w każdej ze zgłoszonych placówek, w której wystąpił pozytywny przypadek SARS -CoV -2.

W placówkach oświatowo-wychowawczych systematycznie prowadzone są prace remontowe zmierzające do poprawy stanu sanitarno-higienicznego. Niemniej jednak, z uwagi na ograniczone środki finansowe są one wciąż niedostateczne, w stosunku do potrzeb, w związku z czym wiele szkół i przedszkoli (głównie w mieście Łodzi) znajduje się nadal w złym stanie sanitarno-technicznym.

Warunki do utrzymania higieny osobistej są dobre - w większości sanitariatów jest stały dostęp do ciepłej, bieżącej wody w każdym pomieszczeniu sanitarno-higienicznym przynajmniej przy 1 umywalce oraz środków do utrzymania higieny osobistej, a w przypadkach ich nie zapewnienia wydawane są stosowne zalecenia pokontrolne.

Pomimo zwiększającej się liczby nowopowstałych obiektów sportowych w dalszym ciągu w wielu szkołach brak jest dostatecznej bazy do prowadzenia zajęć w-f, głównie dotyczy to szkół podstawowych zlokalizowanych na terenach wiejskich.

Podczas prowadzonych kontroli sanitarnych, czy tematycznych szczególną zwracano uwagę na dostępność środków ochrony osobistej, ciepłej bieżącej wody, środków dezynfekcyjnych dla uczniów oraz dla personelu placówek.

Przygotował:

Marcin Głuszczyk
Kierownik Oddziału Higieny Dzieci i Młodzieży WSSE

W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

1. Profilaktyka otyłości wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz promocja aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia

- A.** Program edukacyjny „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, którego celem jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat, adresowany jest do dzieci w wieku 5–6 lat uczęszczających do przedszkoli oraz ich rodziców i opiekunów. W roku szkolnym 2019/2020 realizowana była edycja pilotażowa tego programu, w której uczestniczyło **67** przedszkoli. W zajęciach realizowanych w ramach programu wzięło udział **2373** dzieci i **1681** rodziców.
- B.** Ogólnopolski program „Trzymaj formę!”
Od roku 2006 Państwowa Inspekcja Sanitarna realizuje program „Trzymaj formę!” skierowany do uczniów starszych klas szkół podstawowych oraz szkół gimnazjalnych. Partnerami programu są Główny Inspektorat Sanitarny oraz Polska Federacja Producentów Żywności w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Celem programu „Trzymaj formę!” jest edukacja w zakresie kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia oraz zbilansowanej diety.
W roku szkolnym 2019/2020 w województwie łódzkim rozpoczęła się XIV edycja programu, do której przystąpiły **334** szkoły. Jednak ze względu na stan epidemii i związane z tym zamknięcie szkół program został wstrzymany decyzją Głównego Inspektoratu Sanitarnego.
- C.** W 2020 roku Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi, we współpracy z Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa Oddział Terenowy w Łodzi oraz Zespołem Szkół Gastronomicznych w Łodzi, zrealizowała IX edycję Wojewódzkiego Konkursu Kulinarnego „Jem smacznie, zdrowo i kolorowo”, który adresowany był do uczniów szkół podstawowych regionu łódzkiego. Na konkurs nadesłano **86** prac z **47** szkół z **20** powiatów, z których do finału wyłoniono **7** dwuosobowych zespołów. Zadaniem finalistów było przygotowanie dwudaniowego zestawu obiadowego zgodnie z hasłem „Polskie warzywa dają moc”.
- D.** Odbyły się spotkania edukacyjne prowadzone przez pracownika Oddziału Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi dla beneficjentów realizowanego przez PCK Programu Operacyjnego Pomocy Żywnościowej. W sześciu wykładach poświęconych prawidłowemu odżywianiu, przeciwdziałaniu marnowaniu żywności oraz ekonomicznemu prowadzeniu gospodarstwa domowego uczestniczyło **71** podopiecznych PCK.
- E.** Pracownicy inspekcji sanitarnej przeprowadzili **8** spotkań edukacyjnych dla młodzieży szkolnej poświęconych promocji zdrowego stylu życia. Zrealizowane zostały **2** szkolenia dla **67** nauczycieli z tematyki zdrowego odżywiania dzieci i młodzieży. Ponadto do **3** szkół przekazane zostały materiały w formie ulotek dotyczących tematyki odżywiania i ruchu.
- F.** Zasady prawidłowego odżywiania, rola aktywności fizycznej, zasady profilaktyki cukrzycy i chorób układu krążenia, zasady dotyczące bezpieczeństwa żywności oraz aplikacja „Asystent zdrowia” promowane były na stronach internetowych inspekcji sanitarnej i na profilach w mediach społecznościowych.

2. Profilaktyka palenia tytoniu i używania papierosów elektronicznych

- A.** Przedszkolny Program Edukacji Antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”:
W roku szkolnym 2019/2020 w województwie łódzkim przebiegała XII edycja programu. W realizacji programu uczestniczyło **8994** dzieci z **274** przedszkoli, oddziałów przedszkolnych oraz innych form wychowania przedszkolnego i szkół podstawowych, a także **5254** rodziców i opiekunów dzieci.

- B. W roku szkolnym 2019/2020 realizowana była IV edycja Programu Antytytoniowej Edukacji Zdrowotnej „Bieg po zdrowie”. Program adresowany jest do uczniów IV klasy szkoły podstawowej. W tegorocznej edycji programu wzięło udział **1769** uczniów ze **138** szkół podstawowych oraz **1499** rodziców i opiekunów.
- C. Światowy Dzień bez Tytoniu obchodzony 31 maja adresowany jest do dzieci, młodzieży i osób dorosłych. W roku 2020 pracownicy inspekcji sanitarnej z terenu województwa łódzkiego promowali zdrowy styl życia wolny od tytoniu poprzez treści prezentowane w mediach oraz zamieszczane na stronach internetowych i profilach na Facebooku. Ponadto Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Brzezinach za pośrednictwem systemu Librus zrealizowała konkurs plastyczny pod hasłem „Dzień bez papierosa” dla uczniów szkół podstawowych z terenu powiatu brzezińskiego.
- D. Światowy Dzień Rzucania Palenia obchodzony w trzeci czwartek listopada adresowany jest do ogółu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem osób palących. Pracownicy inspekcji sanitarnej zachęcali do rzucenia palenia poprzez materiały zamieszczane na stronach internetowych i profilach w mediach społecznościowych oraz w lokalnych mediach.

3. Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych

- A. W roku szkolnym 2019/2020 kontynuowana była Wojewódzka Kampania Edukacyjna „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie”, która adresowana jest do uczniów szkół podstawowych województwa łódzkiego oraz ich rodziców i opiekunów. W tegorocznej edycji programu wzięło udział **158** szkół podstawowych. W warsztatach profilaktycznych realizowanych w ramach programu uczestniczyło **8765** uczniów, a w spotkaniach edukacyjnych dla rodziców **4569** rodziców.
- B. W roku szkolnym 2019/2020 zrealizowana została VII edycja programu „ARS, czyli jak dbać o miłość?”, którego głównym celem jest przeciwdziałanie uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych. Program adresowany jest do młodzieży szkół ponadpodstawowych. W VII edycji programu wzięło udział **3796** uczniów z **53** szkół ponadpodstawowych z terenu województwa łódzkiego.
- C. Profilaktyka używania nowych narkotyków była tematem **11** spotkań z młodzieżą oraz jednego spotkania dla rodziców uczniów szkoły podstawowej. Ponadto do **30** szkół przesłano poradnik dla nauczycieli dotyczący tzw. dopalaczy. PSSE w Rawie Mazowieckiej zrealizowała konkurs poświęcony profilaktyce używania substancji psychoaktywnych przez młodzież. Informacje dotyczące szkodliwego działania nowych narkotyków zamieszczane były na stronach internetowych inspekcji sanitarnej i profilach w mediach społecznościowych oraz prezentowane w lokalnych mediach i środkach transportu zbiorowego. Ponadto do **86** szkół, aptek i placówek podstawowej opieki zdrowotnej trafiły materiały w formie ulotek.

4. Profilaktyka HIV/AIDS

Wszystkie działania z zakresu profilaktyki HIV/AIDS Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego realizuje w ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS na lata 2017–2021.

Rok 2020 był trudnym czasem ze względu na obowiązujące nakazy, zakazy i ograniczenia wprowadzane z powodu pandemii COVID-19 oraz zaangażowanie Państwowej Inspekcji Sanitarnej w walkę z pandemią. W związku z tym działania w zakresie profilaktyki HIV/AIDS zostały znacznie ograniczone.

- A. Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Piotrkowie Trybunalskim zrealizowała Program Edukacyjny „Profilaktyka zakażeń HIV/AIDS” adresowany do młodzieży VIII klas szkół podstawowych. W roku szkolnym 2019/2020 w programie wzięło udział **1548** uczniów i **941** rodziców z **49** szkół z terenu powiatu piotrkowskiego. W ramach programu zorganizowany został konkurs plastyczny „Młodzi o HIV i AIDS”. Wzięły w nim udział 3 szkoły podstawowe. Na konkurs wpłynęło **7** prac. Fundatorem nagród był Starosta Powiatu Piotrkowskiego. Nagrody zostały wręczone 1 grudnia w Światowym Dniu AIDS.

- B. Powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne w Łasku i Wieluniu zorganizowały i poprowadziły **5** zajęć warsztatowych dla **164** uczniów szkół ponadpodstawowych.
- C. Przygotowano i zamieszczono informacje oraz infografiki na stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych (Facebook, Twitter, Instagram) WSSE i PSSE – **24**. Odbiorcami był ogół społeczeństwa (**3700**) oraz internauci.
- D. Materiały z zakresu profilaktyki HIV/AIDS dostarczono do **37** placówek.

Ogółem działaniami w ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS objęto **7265** odbiorców.

5. Działania dotyczące pandemii koronawirusa SARS-CoV-2

Państwowa Inspekcja Sanitarna w województwie łódzkim przez cały 2020 rok na swoich stronach internetowych i profilach w mediach społecznościowych oraz za pośrednictwem lokalnych mediów na bieżąco przekazywała aktualne informacje dotyczące: pojawienia się na świecie nowego wirusa, profilaktyki zakażeń, zaleceń i obostrzeń dotyczących wyjazdów zagranicznych i powrotów do Polski, objawów COVID-19, miejsc, gdzie szukać pomocy, zasad nakładania kwarantanny i przebywania na niej, obostrzeń epidemicznych, zasad wykonywania wymazów i testowania na COVID-19.

Drogą elektroniczną do placówek medycznych przesyłane były wytyczne dotyczące postępowania. Zasady dotyczące obostrzeń sanitarnych rozsyłane były do urzędów, zakładów pracy, przedsiębiorstw z branży gastronomiczno-rozrywkowej i turystyczno-hotelarskiej, placówek edukacyjnych i uzdrowisk.

Dodatkowo zrealizowanych zostało **7** szkoleń i spotkań z dyrektorami i nauczycielami dotyczących organizacji nauki w ramach obostrzeń sanitarnych oraz **14** spotkań z uczniami, na których omówiono zasady profilaktyki koronawirusa SARS-CoV-2.

6. Światowy Dzień Zdrowia WHO

Światowy Dzień Zdrowia WHO (7 kwietnia) w 2020 roku stanowił kontynuację działań z poprzednich lat dotyczących upowszechnienia dostępu do opieki zdrowotnej. W roku 2020 poprzez hasło przewodnie „Wsparcie pielęgniarek i położnych” obchody skupiały się wokół roli tej grupy zawodowej, która jest kluczowa w szczególnie trudnym czasie epidemii COVID-19 i zasługuje na wyrazy uznania i szacunku. Z uwagi na obostrzenia sanitarne możliwe było promowanie idei Światowego Dnia Zdrowia tylko za pośrednictwem mediów i poprzez treści zamieszczane na stronach internetowych inspekcji sanitarnej i profilach w mediach społecznościowych.

7. Profilaktyka Wirusowego Zapalenia Wątroby

W roku szkolnym 2019/2020 na terenie województwa łódzkiego zrealizowana została druga edycja programu edukacyjnego „Podstępne WZW”. Program realizowały **28** szkół ponadpodstawowe. Działania programu skupiały się na edukacji młodzieży z zakresu profilaktyki zakażeń wirusem wywołującym zapalenie wątroby typu B i C. W zajęciach edukacyjnych w ramach programu wzięło udział **3234** uczniów oraz rodziców i opiekunów.

8. Profilaktyka chorób nowotworowych

- A. W roku szkolnym 2019/2020 na terenie województwa łódzkiego zrealizowana została druga edycja programu edukacyjnego z zakresu profilaktyki czerniaka skóry „Znamię! Znam je?”. W tegorocznej edycji programu uczestniczyło **28** szkół ponadpodstawowych. W zajęciach edukacyjnych realizowanych w ramach programu wzięło udział **3834** uczniów oraz rodziców i opiekunów.
- B. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Radomsku wspólnie ze Stowarzyszeniem Radomszczański Klub Amazonek zrealizowała lokalny program profilaktyki raka piersi „Dbam o siebie – badam się”.

W roku szkolnym 2019/2020 odbiorcami programu byli uczniowie oraz grono pedagogiczne **3** szkół ponadpodstawowych z terenu miasta Radomska, które odpowiedziały pozytywnie na wcześniej wysłane zaproszenie do realizacji. Główne cele programu to: zapoznanie uczennic z techniką samobadania piersi, wzmocnienie postawy odpowiedzialności za własne zdrowie, zapoznanie z czynnikami ryzyka zachorowania na raka piersi (styl życia, wpływ palenia papierosów na zdrowie itp.) oraz przekazanie najważniejszych informacji o raku piersi.

- C. Zasady profilaktyki raka piersi i raka szyjki macicy oraz założenia „Kodeksu walki z rakiem” promowane były na stronach internetowych inspekcji sanitarnej oraz profilach w mediach społecznościowych. Ponadto do **7** aptek i placówek podstawowej opieki zdrowotnej przekazane zostały materiały o tej tematyce w formie plakatów i ulotek.

PSSE w Skierniewicach zorganizowała spotkanie z wojewódzkim konsultantem profilaktyki ds. raka piersi dla członkiń stowarzyszenia amazońki i pracowników stacji – w spotkaniu wzięły udział **42** osoby.

9. Bezpieczny wypoczynek dzieci i młodzieży podczas ferii zimowych i wakacji

W okresie ferii zimowych w 2020 roku pracownicy powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych zrealizowali **22** spotkania edukacyjne dla **544** uczestników zorganizowanych form wypoczynku zimowego. Do **33** placówek przekazano materiały edukacyjne. Stacje zamieściły także szereg materiałów i przydatnych w tym okresie informacji na swoich stronach internetowych i profilach w mediach społecznościowych oraz przekazały je do administratorów lokalnych internetowych serwisów informacyjnych oraz lokalnych mediów. Adresatami tych działań byli zarówno organizatorzy wypoczynku (organizatorzy zimowisk i obozów sportowych, miejskie domy kultury i miejskie ośrodki sportu, biblioteki, świetlice środowiskowe, placówki szkolne i przedszkolne), jak również uczestnicy oraz rodzice i opiekunowie. Tematyka działań skupiała się na bezpieczeństwie młodych osób w okresie ferii, roli aktywności fizycznej i prawidłowego odżywiania oraz profilaktyce substancji psychoaktywnych.

W okresie wakacji stacje powiatowe przeprowadziły **21** spotkań edukacyjnych dla **419** uczestników kolonii, obozów i półkolonii realizowanych przez domy kultury, miejskie ośrodki sportu oraz placówki edukacyjne. Do **102** organizatorów letniego wypoczynku dzieci i młodzieży przekazano materiały dotyczące bezpieczeństwa w okresie letnich wakacji. Materiały o tej tematyce zostały również zamieszczone na stronach internetowych inspekcji sanitarnej i profilach w mediach społecznościowych oraz przekazane zostały do administratorów lokalnych internetowych serwisów informacyjnych i lokalnych mediów. Tematyka działań realizowanych w ramach bezpiecznego wypoczynku dzieci i młodzieży skupiała się na zasadach bezpiecznego korzystania z akwenów wodnych, bezpieczeństwa podczas upałów oraz bezpieczeństwa w lesie, profilaktyki używania substancji psychoaktywnych, jak również profilaktyki związanej z koronawirusem SARS CoV-2 i innych chorób zakaźnych.

10. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

W dniu 18 listopada w krajach Unii Europejskiej już po raz trzynasty obchodzony był Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach, który jest odpowiedzią na narastające zagrożenie związane ze zjawiskiem oporności drobnoustrojów na antybiotyki. Ma na celu zwiększenie świadomości na temat globalnej oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe i zachęcenie ogółu społeczeństwa, pracowników ochrony zdrowia i decydentów do najlepszych praktyk, aby uniknąć dalszego pojawiania się i rozprzestrzeniania zakażeń lekoopornych. Konsekwencją zjawiska antybiotykooporności jest ograniczenie możliwości skutecznego leczenia infekcji, a więc zwiększająca się zachorowalność i śmiertelność z powodu zakażeń.

W roku 2020 prowadzone działania informacyjne miały na celu przeciwdziałanie pogorszeniu kryzysu trwającego w obszarze oporności patogenów bakteryjnych na antybiotyki w dobie pandemii COVID-19.

Państwowa Inspekcja Sanitarna promowała racjonalne używanie antybiotyków za pośrednictwem swoich stron internetowych i profili w mediach społecznościowych oraz w lokalnych mediach i środkach transportu zbiorowego. Ponadto materiały w formie ulotek i plakatów zostały przekazane do **62** przedszkoli, aptek i placówek podstawowej opieki zdrowotnej.

11. Profilaktyka grypy

Zachorowania na grypę i infekcje grypopodobne rokrocznie stanowią duży problem zdrowotny. Wirus grypy często bywa bagatelizowany, a nieleczone grypą może doprowadzić do poważnych powikłań zdrowotnych.

Materiały dotyczące profilaktyki grypy zamieszczane były na stronach internetowych inspekcji sanitarnej i profilach w mediach społecznościowych, jak również w lokalnych mediach i internetowych serwisach informacyjnych oraz środkach transportu zbiorowego. Ponadto materiały w formie ulotek i plakatów przekazane zostały do **27** placówek oświatowych, aptek i placówek podstawowej opieki zdrowotnej. Zrealizowane zostały również **3** spotkania edukacyjne dla **81** wychowanków specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego i dzieci w przedszkolach.

12. Promocja szczepień ochronnych

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej promują w swoich działaniach szczepienia ochronne, które stanowią sprawdzoną i najskuteczniejszą metodę zapobiegania chorobom zakaźnym. Na stronach internetowych inspekcji sanitarnej i profilach w mediach społecznościowych oraz w mediach lokalnych ukazały się **33** informacje. Do **155** przedszkoli, **116** szkół podstawowych oraz **2** szkół ponadpodstawowych drogą elektroniczną przesłane zostały materiały zachęcające do szczepienia się; do **3** przedszkoli przekazane zostały materiały w formie ulotek. Ponadto w bibliotece w Wieluniu prezentowana była wystawa „200 lat szczepień ochronnych”, którą obejrzało około **600** osób.

13. Profilaktyka próchnicy zębów

- A. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Piotrkowie Trybunalskim zrealizowała Program Profilaktyki Próchnicy Zębów u Dzieci Przedszkolnych, który realizowany jest przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Piotrkowie Trybunalskim we współpracy z Urzędem Miasta w Piotrkowie Trybunalskim. Celem programu jest kształtowanie nawyków higieny jamy ustnej u dzieci. W III edycji programu zrealizowanej w roku szkolnym 2019/2020 wzięło udział **12** placówek przedszkolnych z terenu miasta. Działaniami objętych zostało **733** dzieci w przedszkolach oraz ich rodzice i opiekunowie.
- B. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łasku zrealizowała cykl **5** warsztatów dla **222** dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym poświęconych profilaktyce próchnicy zębów. W czasie spotkań dzieci dowiedziały się o zasadach higieny jamy ustnej oraz o tym, co sprzyja zdrowiu zębów, a co im szkodzi. Przeprowadzony został również instruktaż prawidłowego szczotkowania zębów z wykorzystaniem atrapy szczęki.

14. Program edukacyjny „Czyste ręce mamy i o zdrowie dbamy” realizowany przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Skierniewicach skierowany jest do dzieci przedszkolnych w wieku lat 5. Podczas zajęć prowadzonych w formie zabawy dzieci dowiadują się, jakie zagrożenia dla zdrowia stanowią drobnoustroje chorobotwórcze, poznają sposób, w jaki zarazki mogą być przenoszone przez brudne ręce, utrwalają nawyk mycia rąk w odpowiednich sytuacjach i prawidłowy sposób mycia rąk. W roku szkolnym 2019/2020 do realizacji programu przystąpiło **8** placówek, ale program udało się zrealizować tylko w jednej.

Przygotowała:

Małgorzata Nowakowska-Drózdź

Kierownik Oddziału Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej WSSE

PODSUMOWANIE

DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W LICZBACH W ROKU 2020

W 2020 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w ramach sprawowanego nadzoru, dokonali w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego **260520** kontroli sanitarnych i wizytacji, w tym poszczególne komórki organizacyjne przeprowadziły:

Lp.	Zagadnienia	Liczba kontroli/wizytacji
1.	epidemiologia	231069
2.	bezpieczeństwo żywności, żywienia i produktów kosmetycznych	7805
3.	higiena komunalna	5144
4.	higiena pracy	1319
5.	higiena dzieci i młodzieży	1110
6.	ochrona radiacyjna	115
7.	zapobiegawczy nadzór sanitarny	918
8.	nadzór nad środkami zastępczymi	3
9.	oświata zdrowotna	13037

W związku ze sprawowanym nadzorem wydano **148642** decyzje administracyjne (PPIS -148343, PWIS – 299) oraz **2420** decyzji płatniczych (PPIS – 2393, PWIS – 27).

W postępowaniu represyjnym stosowano karanie mandatowe. Ukarano mandatami **346** - osób na kwotę **87000 zł**. Nałożono **209** kar pieniężnych na kwotę **1330900 zł**.

W ramach postępowania egzekucyjnego w administracji wydano **66** tytułów wykonawczych celem przymuszenia do wykonania obowiązku.

Tabela poniżej ilustruje działalność w tym zakresie, w poszczególnych zagadnieniach:

Lp.	Zagadnienia	Decyzje				Postanowienia	Tytuły wykonawcze	Nałożone mandaty
		Merytoryczne		Płatnicze				
		PPIS	PWIS	PPIS	PWIS			
1.	epidemiologia	144204	3	69	2	570	52	1
2.	bezpieczeństwo żywności, żywienia i produktów kosmetycznych	2708	0	1038	0	17	4	329
3.	higiena komunalna	933	21	181	6	404	10	11
4.	higiena pracy	290	5	113	4	101	0	3
5.	higiena dzieci i młodzieży	180	5	23	14	25	0	2
6.	ochrona radiacyjna	0	154	0	1	27	0	0
7.	zapobiegawczy nadzór sanitarny	20	111	968	0	85	0	0
8.	nadzór nad środkami zastępczymi	8	0	1	0	4	0	0
	OGÓLEM:	148642		2420		1233	66	346

SPIS TREŚCI

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego	2
Badania wykonywane w zintegrowanych merytorycznie laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego	3
Akredytacja w zintegrowanej merytorycznie bazie laboratoryjnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego	4
W zakresie Epidemiologii	6
Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w województwie łódzkim w roku 2020	6
Ocena wykonania szczepień obowiązkowych w województwie łódzkim w roku 2020	7
Ocena stanu sanitarno-higienicznego podmiotów wykonujących działalność leczniczą w województwie łódzkim w roku 2020	8
W zakresie Higieny Środowiska.....	11
W zakresie Nadzoru Higieny Komunalnej	11
Jakość wody do spożycia w wodociągach zaopatrujących mieszkańców województwa łódzkiego	11
Ocena skolonizowania instalacji wody ciepłej bakteriami Legionella sp. w stacjonarnych podmiotach leczniczych oraz obiektach zamieszkania zbiorowego	11
Jakość wody w kąpieliskach	12
Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej	13
Wnioski	13
W zakresie Nadzoru Higieny Pracy	14
Wnioski	17
W zakresie ograniczania zagrożeń zdrowia publicznego stwarzanych przez środki zastępcze, nowe substancje psychoaktywne, prekursorzy narkotyków kategorii 2 i 3, substancje chemiczne i ich mieszaniny, produkty biobójcze, detergenty	18
Nadzór nad środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi ..	18
Nadzór nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3	18
Nadzór nad substancjami chemicznymi, ich mieszaninami w tym detergentami ..	18
Nadzór nad produktami biobójczymi	19
Wnioski	19
W zakresie Bezpieczeństwa Żywności, Żywnienia i Produktów Kosmetycznych	20
Charakterystyka stanu sanitarnego zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	20
Zakłady produkcji żywności	20
Obiekty obrotu żywnością	21
Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	23
Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	23
Nadzór nad suplementami diety, żywnością specjalnego przeznaczenia, żywnością wzbogacaną	25
Jakość zdrowotna środków spożywczych krajowych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego	26
Wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz miejsca obrotu tymi produktami	29
Obiekty produkcji i konfekcjonowania produktów kosmetycznych	29
Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych	30
Wnioski	30

W zakresie Higieny Radiacyjnej	31
Nadzór bieżący	31
W zakresie Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego	32
W zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży	34
Żłobki i kluby dziecięce	34
Przedszkola	34
Szkoły	35
Warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego	37
Placówki z pobytem całodobowym	37
Placówki wsparcia dziennego	37
Placówki wychowania pozaszkolnego	37
Placówki wypoczynku letniego i zimowego	38
Podsumowanie	38
W zakresie Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej	39
Profilaktyka otyłości wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz promocja aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia	39
Profilaktyka palenia tytoniu i używania papierosów elektronicznych	39
Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych	40
Profilaktyka HIV/AIDS	40
Działania dotyczące pandemii koronawirusa SARS-CoV-2.....	41
Światowy Dzień Zdrowia WHO.....	41
Profilaktyka Wirusowego Zapalenia Wątroby	41
Profilaktyka chorób nowotworowych	41
Bezpieczny wypoczynek dzieci i młodzieży podczas ferii zimowych i wakacji ...	42
Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach	42
Profilaktyka grypy	43
Promocja szczepień ochronnych	43
Profilaktyka próchnicy zębów	43
Program edukacyjny „Czyste ręce mamy i o zdrowie dbamy”	43
Podsumowanie	44
Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego w liczbach w roku 2020	44